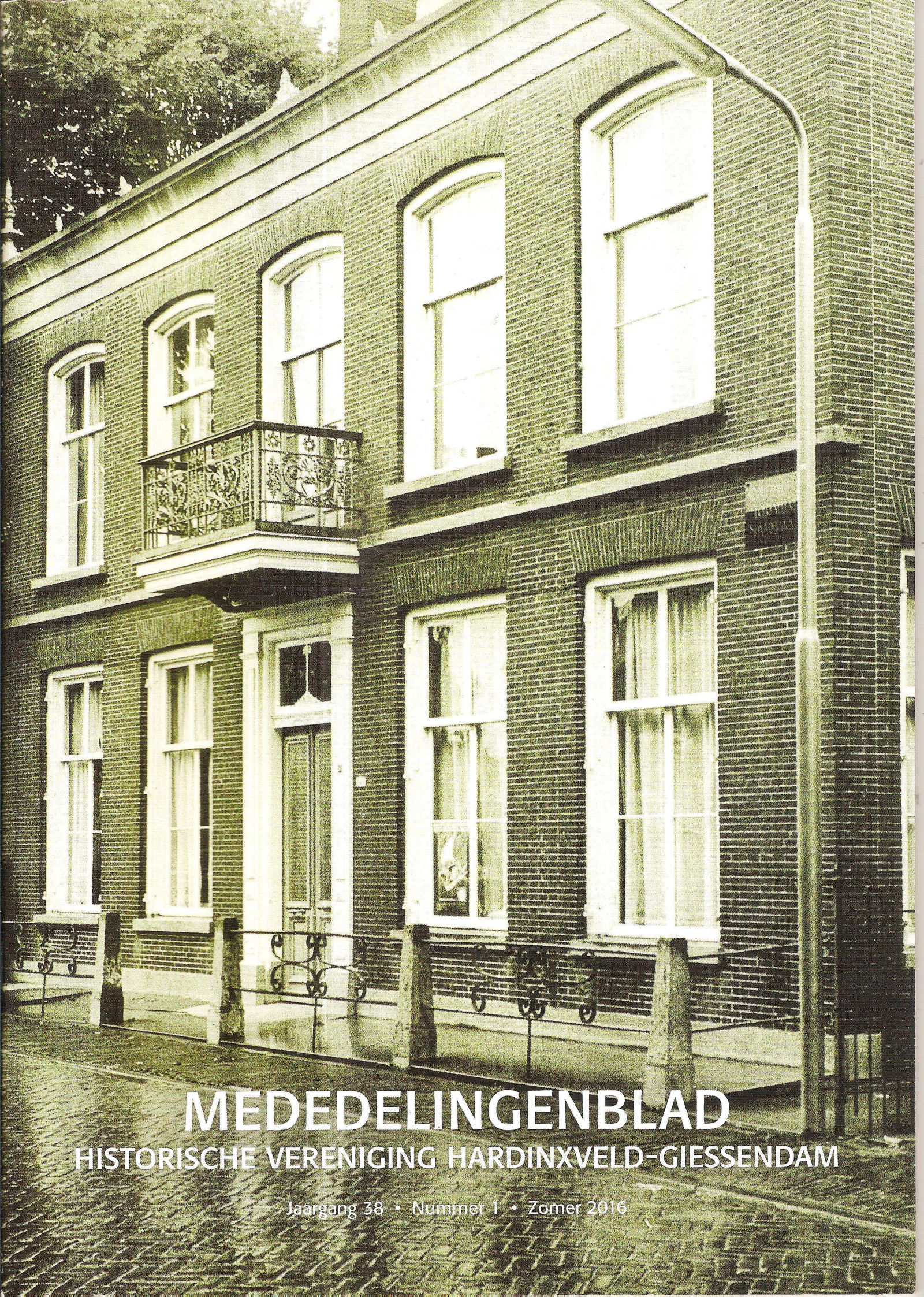

MEDEDELINGENBLAD

HISTORISCHE VERENIGING HARDINXVELD-GIESSENDAM

Jaargang 38 • Nummer 1 • Zomer 2016

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter	1
Mededelingen	2
Herinnering	4
Verslag ledenvergadering	5
In memoriam Huib de Kok	7
De Rabobank	8
Scheepswerf van de Giessen	15
Mijn familielap	18
Mien de Rover	20
Genealogie	21
Dialect	25
Het interview	27
Kees de Ruiter	30
Wie (her)kent?	31
Recensies	32
Schenkingen	36

Omslagfoto: Eerste bankgebouw in de Peulenstraat

COLOFON

Uitgever:

Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam

Eindredactie:

A. van Lopik-de Jong

Redactieleden:

W.F. van de Bree-Ooms,
A. Dubbeldam-van der Waal van Dijk,
M.J.H. de Haan,
A. van Lopik-de Jong

Foto's:

Fotoarchief van de Historische Vereniging, e.a.

Vormgeving en opmaak:

Lianne van der Hoff Grafisch Ontwerp
www.liannevanderhoff.nl

Druk:

De Groot Drukkerij, Goudriaan

Opplage:

1000 ex.

Redactieadres:

E-mail: info@hv-hardinxveld-giessendam.nl

Het mededelingenblad verschijnt tweemaal per jaar en is gratis voor leden en zusterorganisaties.

Losse verkoopprijs: € 3,50

Copyright:

Overname van artikelen of gedeeltes daarvan is toegestaan mits vermelding van de bron en toezending van een exemplaar.

Bestuur:

W. F. van de Bree-Ooms	Buitendams 77	3371 BB H'veld-G'dam	0184 - 614563 (secretaris)
A. Kampman-Timmer	Van Leeuwenhoekstraat 71	2984 EG Ridderkerk	0180 - 428594 (penningmeester)
M. J. A. de Haan	Buitendams 4	3371 BL H'veld-G'dam	0184 - 616586 (archivaris)
Joh. van den Bout	Rivierdijk 197	3372 BM H'veld-G'dam	0184 - 616450 (lid)
N. Scheijgrond	Houweningeweer 25	3371 PP H'veld-G'dam	0681247107
A. van Lopik-de Jong	Damstraat 1	3371 AC H'veld-G'dam	0184 - 612232 (lid)

De minimumcontributie bedraagt €15,00 per jaar. Voor leden tot 18 jaar en ouder dan 65 jaar €12,50. Bankrekening: NL65 RABO 0325 0991 38 of NL68 INGB 0003 8796 69. Bij elke betaling s.v.p. duidelijk uw lidnummer vermelden en het bedrag dat u betaalt. Donaties zien wij graag tegemoet. Zie voor meer info: www.hv-hardinxveld-giessendam.nl

VAN DE VOORZITTER

Arnold de Haan

Op de ledenvergadering van 19 april jl. hebben we helaas afscheid moeten nemen van onze voorzitter Teun Sluimer. Dat is niet omdat Teun het voorzitterschap beu is maar door lichamelijke problemen kan hij niet meer de energie opbrengen die het voorzitterschap soms vereist.

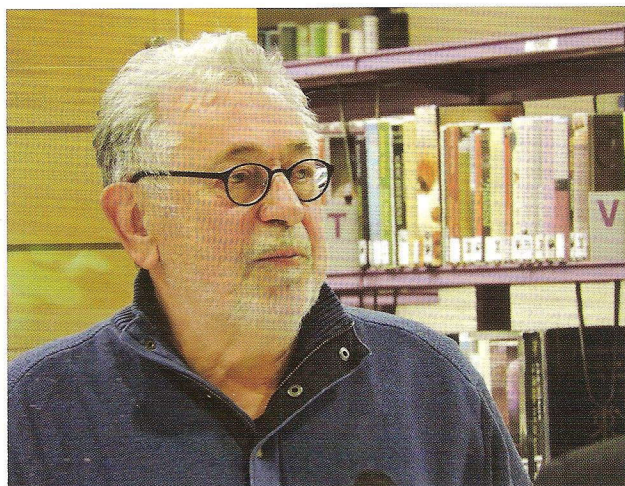
Met het aftreden van Teun verliezen we een prima en vooral gedreven voorzitter die zich altijd met verve voor de vereniging heeft ingezet. Het voordeel van Teun is dat hij veel mensen kent en overal wel relaties heeft en dat komt soms goed van pas. Om de goede contacten te blijven onderhouden heeft Teun toegezegd voorlopig nog wel van tijd tot tijd de winkeldienst in ons Historisch Informatie Centrum te zullen blijven doen.

Door het aftreden van Teun is echter het bestuur van de vereniging, dat tot voor kort negen leden telde, gereduceerd tot zes personen en het werk van de weggevallen bestuursleden moet dus over deze mensen worden verdeeld. Omdat niemand van de overgebleven bestuursleden er ook nog de functie van voorzitter bij kan hebben is besloten om deze functie steeds voor een half jaar bij toerbeurt te vervullen.

Schrijver dezes neemt het eerste half jaar voor zijn rekening en zal ergens in oktober worden opgevolgd door de heer Van den Bout. Om de werkdruk van de nog zittende bestuursleden te verminderen zijn we dringend op zoek naar mensen die geïnteresseerd zijn in de plaatselijke historie en het bestuur willen versterken.

In ons vorige Mededelingenblad werd al melding gemaakt van de plannen om, samen met Museum De Koperen Knop, het stookhuisje in Binnendams van de ondergang te redden door dit te verplaatsen naar het museum. Onlangs zijn alle daarvoor benodigde vergunningen verleend en inmiddels is het gebouwtje door vrijwilligers gedemonteerd en zijn de onderdelen vervoerd naar het museum waar het binnen afzienbare tijd weer zal worden herbouwd.

We hebben de maand van de jaarlijkse Dodenherdenking en Bevrijdingsdag net achter de rug. Zaken die van groot belang zijn om bij stil te staan, zeker gelet op de gebeurtenissen elders in de wereld, waaruit blijkt dat vrijheid niet zo vanzelfsprekend is als sommigen misschien denken.

De scheidende voorzitter Teun Sluimer

Een aantal jaren geleden is door onze vereniging een publicatie uitgegeven met de titel "Merwedegijzelaars". Hierin is een stukje regionale geschiedenis vanuit de Tweede Wereldoorlog vastgelegd. Momenteel wordt er met medewerking van onze vereniging gewerkt aan plannen om het verhaal van deze Merwedegijzelaars uit te geven in een speciale uitgave voor groep 7 en 8 van de basisscholen. De achterliggende gedachte is om de kinderen van die groepen ook te interesseren in voor de plaatselijke historie. Wij kunnen dit alleen maar toejuichen en "dat ook zij niet zullen vergeten"!

Teun Sluimer ontvangt een bloemetje van Arnold de Haan

MEDEDELINGEN

KOMENDE ACTIVITEITEN EN MEDEDELINGEN

Reactie vorig Mededelingenblad

*Geachte mevrouw Teeuw,
In het Mededelingenblad – winter 2015 – stond uw verhaal over visserstruien, dat ik met genoegen las. Vorige week herlas ik een van mijn jeugdboeken ("een jaar bij de vissers", Arbeiderspers 1957), dat speelt in het Merwedegebied. Het beschrijft de omstandigheden en praktijk van de riviervissers en ook daar kwam de visserstrui naar voren. Ik heb het ook mijn vrouw laten lezen en zij vond het vooral leuk om te lezen over de breitechniek. Zij breidt zelf niet (meer) wegens een chronische blessure. Deze zomer waren wij een week met vakantie in het Lauwersmeer, waarbij we ook de Noord-Friese kust bezochten. In Holwerd woonde mijn (over-)grootvader en is mijn vader opgegroeid. (Maar mijn overgrootvader was in Hardinxveld geboren). En in de nabijheid, strak onder aan de Waddendijk, ligt Paesens-Moddergat, een oud vissersdorpje, waar in het eind van de 19e eeuw dramatische dingen zijn gebeurd tijdens stormen. In Moddergat is een klein museum over de visserij. Ze verkopen daar ook visserstruien, die ter plaatse door lokale inwonsters worden gebreid volgens "oud recept". Je kunt ze via internet bestellen en dan worden ze als maatwerk voor je gemaakt en geleverd. Mijn vrouw heeft er toen een gekocht. De kleur zal dan wel Nassaus blauw zijn (?). Ik heb een foto van de trui gemaakt (weliswaar opgevouwen, maar het is wel het T-model volgens uw beschrijving), en scans van het bijgevoegde kaartje. Ik hoop, dat ik u daar een plezier mee doe.*

Ik lees, dat de expositie loopt tot in aug 2016, dus misschien gaan we er zelf ook nog kijken. De oude binnenstad van Leeuwarden had ons hart al gestolen.

Ik wens u en de uwen goed Kerstdagen en alle goeds in het nieuwe jaar.

*Met vriendelijke groet,
Klaas Egas, Lisse*

Gondelvaart 2016 – zaterdag 10 september

Onze historische zalmschouw zal opgetuigd en verlicht weer met de Gondelvaart meevaren. Een mooie boot en een goede reclame voor onze vereniging.

Onze zalmschouw de HD1

Van mevrouw Boersma uit Maassluis kregen we oude nummers van 'Ons aller moeder', een uitgave van de Geref. Kerk in de Stationsstraat. In het nummer van augustus 1962 stond over de Gondelvaart het volgende: 'Bij de jaarlijkse Gondelvaart op de Giessen, die steeds meer de aandacht gaat trekken en dit jaar op zaterdag 25 augustus zal worden gehouden, zal ook de Kerk op haar wijze meevaren en aandacht vragen voor het Evangelie'.

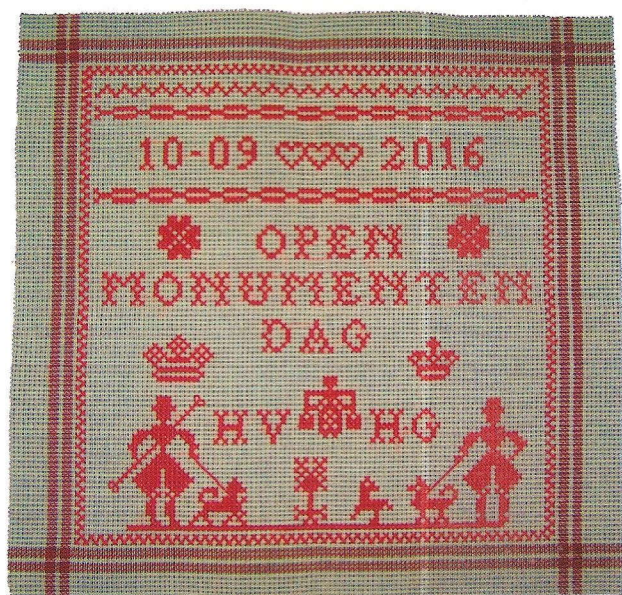
Open Monumentendag 2016 – zaterdag 10 september

Het was bijna een gesloten boek, de Open Monumentendagen na het wegvallen van een groot deel van de sponsoring. Gelukkig sprong de BankGiro Loterij bij en is dit landelijke evenement voor een aantal jaren gered. De 30ste Open Monumentendag, op veel plaatsen op zaterdag en zondag, staat in het teken van Iconen en Symbolen. In ons dorp is een werkgroep samengesteld uit verschillende geledingen van de bevolking om deze zaterdag voor te bereiden.

Programma in Hardinxveld-Giessendam van 10.00 – 16.00 uur:

- De Historische Vereniging heeft gekozen voor Symbolen dat tot uitdrukking zal komen in een tentoonstelling over Merklappen die te zien zal zijn in Herberg De Zwaan, Peulenstraat 244 en in ons Historisch Informatie Centrum, Peulenstraat 243.
- Museum De Koperen Knop zal deze dag in het teken staan van Iconen.

- De Ned. Hervormde Kerk op de Dam zal ook de gehele dag geopend zijn en zal ook het een en ander tentoonstellen passend bij het thema van deze dag.
- De Kerk met de Beelden, Peulenstraat 167 doet aan deze dag mee.
- De bibliotheek verzorgt in dit kader op deze dag een speurtocht voor kinderen langs de etalages in het dorp.

Deze merklap is geborduurd door Janny Teeuw naar aanleiding van het thema van de Open Monumentendag van dit jaar.

Dag van de Ouderen – 29 september

De nieuwe formule voor deze dag die vorig jaar een groot succes bleek te zijn, is duidelijk voor herhaling vatbaar. Veel bezoekers kwamen toen af op de ouderenmarkt die in Sporthal De Wielewaal was georganiseerd. Dit jaar probeert men nog meer 'jongere ouderen' te bereiken en zijn de openingstijden van deze beurs aangepast aan hen die nog werken. Daarom zal de markt gehouden worden in de middag en in de avond. Wij, als Historische Vereniging, geven ook weer acte de présence. U kunt weer veel oude foto's bekijken en één van de kledkamers zal opnieuw voor ons worden omgetoverd tot filmzaal. Vorig jaar was dat een groot succes. We hopen op deze dag ook veel nieuwe leden te kunnen inschrijven.

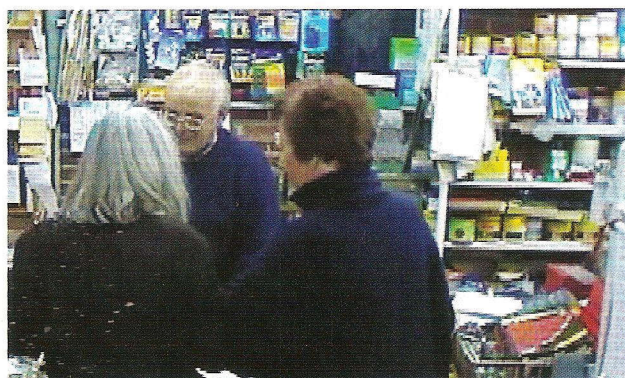

Drukbezochte stand HV Dag van de Ouderen 2015

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

Sluiting verkooppunt Boven-Hardinxveld

Vrijwel vanaf de oprichting van onze Vereniging waren onze publicaties ook verkrijgbaar bij de winkel van Coenraads op de Buurt. Vanwege lichamelijke ongemakken en de inmiddels hoge leeftijd van de heer Coenraads (89) heeft deze moeten besluiten om te stoppen met zijn winkel. Daarmee vervalt helaas ook ons verkooppunt in Boven-Hardinxveld. Wij zijn de heer Coenraads veel dank verschuldigd voor zijn jarenlange inzet voor onze Vereniging.

De heer Coenraads achter zijn toonbank

E-mailadressen leden

Van bijna 200 leden hebben wij nu het e-mailadres ontvangen. Dat is te weinig om onze informatie te digitaliseren daar het ledenaantal bijna 900 leden omvat. We krijgen daar vragen over, maar u begrijpt dat wij eerst meer e-mailadressen willen ontvangen. Trouwens, een papieren Mededelingenblad zal voorlopig blijven bestaan. Dat is vooralsnog gezelliger. Brieven e.d. is een andere zaak en kan in de toekomst besparend werken. Heeft u uw e-mailadres nog niet doorgegeven dan kunt u dit doen aan Johan de Bruin: j.de.bruin01@hetnet.nl. Wat voor onze cybervrienden, die misschien regelmatig de

website van onze Vereniging bezoeken ook interessant is, dat is onze Nieuwsbrief. U kunt op de website uw e-mailadres afgeven en u ontvangt dan regelmatig deze brief in uw postbox. De laatste Nieuwsbrief is uitgekomen maart 2016 met weer veel wetenswaardigheden en staat op de website te lezen.

Openingstijden Historisch Informatie Centrum
Iedere zaterdagmorgen van 10.00 tot 12.00 uur,
Peulenstraat 243.

Werkgroep Genealogie

Spreekuur iedere eerste vrijdagavond van de maand in het HIC, Peulenstraat 243, van 19.00 tot 20.00 uur en iedere zaterdagmorgen zijn er ook leden van de Genealogische Werkgroep aanwezig.

INTERESSANTE ACTIVITEITEN VAN HET BESTUUR

Maarn

Bestuurslid Alie van Lopik bezocht op 5 maart jl. de Antiek- en Textielmarkt te Maarn georganiseerd door de Nederlandse Kostuumvereniging. 's Middags hield de heer Hans Verberne uit Enkhuizen een lezing over 'Verzamelen, en wat er mis ging'. Hij toonde daarbij foto's van zijn verzameling uitgesteld in zijn woonhuis. Nou ja, je kunt wel zeggen pakhuis. Ooit raakte hij als jongen geboeid door de Streekdracht uit de kop van Noord-Holland, zijn geboortestreek en begon hij deze kleding te verzamelen. Maar zijn verzamelwoede bleef niet beperkt tot kleding, breidde uit naar alles wat los en vast staat in een huis van een familie uit Noord-Holland. Bijvoorbeeld: 80 glazen voor

hyacintenbollen, 6 kabinetten vol met antiek textiel, 600 hoedenspelden en daarbij weer allerlei hoedenspeldenhouders, tientallen streekdrachtmutsen, maar ook tussenmutsen, alle borden en bekers met afbeeldingen van het Koninklijk Huis die zijn uitgegeven bij bepaalde gelegenheden en ga zo nog maar een tijdje door! Heeft hij één ding van iets gekocht, dan koopt hij door tot hij alle vormen en soorten verzameld heeft. Een niet te stuiten verzamelwoede, maar waar hij ook alles over kan vertellen. Je zult er maar last van hebben....

Ottoland

Al eens ontbeten in een Schaapskooi? Woensdag 16 maart viel Alie van Lopik dit ten deel toen zij de informatieve bijeenkomst voor de Cursus Gastheer/vrouw van de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden bezocht. Tevens was het een netwerkbijeenkomst.

Uit naam van de Historische Vereniging nam zij zo vroeg in de morgen op deze idyllische plek in Ottoland deel aan dit ontbijt, maar voor een ieder met interesse voor onze streek was dit ontbijt vrij toegankelijk. De animo voor de cursus gastheer/vrouw was nog niet groot, daarom is het plan de cursus naar het najaar te verzetten. Het is een cursus die gericht zal zijn op het promoten van onze streek en wordt georganiseerd door IVN Zuid-Holland. (instituut voor natuureducatie) Houd de streekbladen in het oog!

HERINNERING

Ongeveer 275 leden hebben de contributie 2016 nog niet betaald!

Dit kost onze penningmeester veel energie en de vereniging extra kosten. Kijkt u nog eens of u het minimumbedrag van € 15,- al heeft overgemaakt op bankrekening NL65 RABO 0325 0991 38. Voor jeugdleden en leden boven de 65 jaar is dit bedrag € 12,50

VERSLAG LEDENVERGADERING

Alie van Lopik-de Jong

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING/ VOORJAARSLEZING D.D. 19 APRIL 2016

De voorjaarslezing, met aansluitend de ledenvergadering, is gehouden in de Bibliotheek aan de Pietersweer.

Onze voorzitter, de heer Teun Sluimer, opent de avond door alle aanwezigen hartelijk welkom te heten en in het bijzonder de spreker. Er is een grote opkomst, waarschijnlijk vanwege de lezing over 'De historie van de Alblasserwaard' door de heer Dick Kanters.

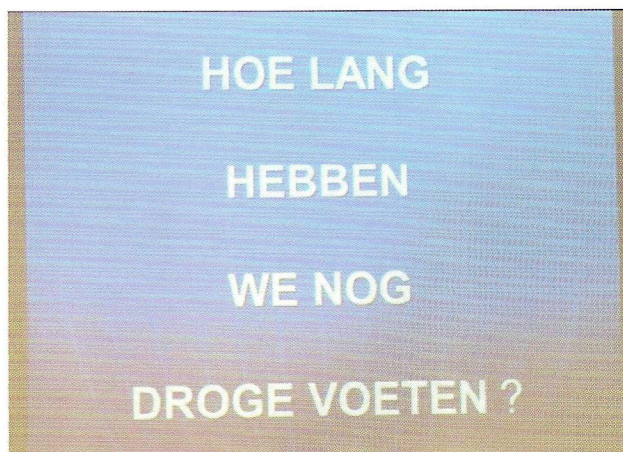
De spreker vertelt ons dat hij sinds een week met pensioen is, maar zich tijdens zijn arbeidzame leven beziggehouden heeft met de waterhuishouding van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden. Van origine is Kanters 'techneut', deelt hij ons mee, en al jaren consultant waterbeheer bij Waterschap Rivierenland in Tiel. Aan de hand van een oude kaart van de Alblasserwaard neemt hij ons mee via de derde en de vierde IJstijd, de eerste bewoners op de donken, het veen, Trijntje, de grote inpolderingen die in 1277 zijn begonnen, naar onze tijd. In 1277 zijn de waterschappen Nederwaard en Overwaard in het leven geroepen. Twee polderbesturen die duidelijk onderscheidend waren. Zo zijn de molens van de Nederwaard bijvoorbeeld enkel van baksteen, van de Overwaard zijn ze daarbij met riet gedekt. Dit hele gebied bij Kinderdijk staat sinds 1997 op de UNESCO Werelderfgoedlijst. Rond 1450 werden in ons land voor het eerst molens gebouwd. 'Geen Nederlandse uitvinding, maar afgekeken van de Fransen', zegt Kanters. En ook zij zagen het eerder in het Midden-Oosten. De enige uitvinding van ons zijn de wieken. 'Wij konden geen kracht halen uit stromend water, maar moesten het doen met de kracht van de wind'. Kanters legt uit dat rond 1920 de eerste door diesel en elektriciteit aangedreven gemalen in gebruik werden genomen.

Er komt deze avond, ook naar aanleiding van veel vragen, nog meer ter sprake: het veranderende klimaat, de stijging van de zeespiegel, de bodem van de Alblasserwaard die voornamelijk uit veen bestaat en ieder jaar met ongeveer een centimeter inklinkt. Kanters stelt dat de inpoldering, rond

1350, veel te vroeg heeft plaatsgevonden, achteraf bezien. De overstromingen die een ramp voor de bewoners van deze streek waren, zorgden wel voor een laag goede klei op het land. 'We zouden nu minder problemen met de waterhuishouding hebben als dat nog zo'n 400 jaar had door kunnen gaan', volgens Kanters. Tot slot: "Hoelang zullen we in dit gebied nog droge voeten houden?".

Spreker de heer Dick Kanters met Teun Sluimer

Na de pauze is er ledenvergadering. De notulen van 16 april 2015 worden goedgekeurd en ondertekend.

De voorzitter memoreert het overlijden van ons jongste bestuurslid de heer Fred van den Heuvel. Hij overleed plotseling op 8 december 2015 op 63-jarige leeftijd.

Daarna geeft het bestuur een kort verslag van haar werkzaamheden van het afgelopen jaar.

Teun Sluimer

Er zijn enkele vragen naar aanleiding van het financieel verslag. De begroting wordt vastgesteld en ook de contributie. Deze laatste blijft ongewijzigd. De kascontrolecommissie doet verslag: alles wordt in orde bevonden.

Er zijn mutaties in het bestuur. Aftredend en herkiesbaar is de heer Johan van den Bout. Hij wordt met

Een druk bezochte ledenvergadering in de bibliotheek aan de Pietersweer.

algemene stemmen herkozen en neemt dit aan. De heer Sluimer, voorzitter, is aftredend en om gezondheidsredenen niet herkiesbaar. Mevrouw Alie van Lopik-de Jong is voorgedragen als nieuw bestuurslid. Er zijn geen tegenkandidaten ingediend. Zij neemt deze benoeming aan.

De heer Arie Verhoef leest het jaarverslag voor van de werkgroep Genealogie.

De plannen voor het volgende jaar: voortgang bestuursvergaderingen en zoeken naar nieuwe bestuursleden, bijeenkomsten met andere organisaties en verenigingen, aanwezig zijn op de Braderie, activiteiten Open Monumentendag, Gondelvaart, Dag van de Ouderen. Uitgave publicatie Bakkerijen, voortgang Genealogie, bijhouden en uitbreiden website, voortgang Mededelingenbladen.

Tot slot wordt de scheidende voorzitter, de heer Teun Sluimer, in het zonnetje gezet. Bloemen en wijn voor zijn grote inzet als voorzitter van onze Historische Vereniging.

IN MEMORIAM HUIB DE KOK

Arnold de Haan

Op 2 mei jl. overleed op 91-jarige leeftijd, toch nog onverwachts, Huib de Kok.

Huib was een man met een grote interesse in de geschiedenis van de Alblasserwaard in het algemeen en van zijn woonplaats Hardinxveld-Giessendam in het bijzonder. Vanuit die interesse richtte hij in 1961 de Archeologische Werkgroep "Lek en Merwestreek" op, als onderdeel van de landelijk opererende Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland (AWN). Kort nadien leerde ik Huib kennen door onze gezamenlijke fascinatie voor de geschiedenis.

Huib was een bevrogen man en een goed organisator. Op zaterdagen gingen we met een aantal mensen de polder in op zoek naar archeologische sporen. Deze activiteiten leidden onder andere tot de ontdekking van prehistorische bewoning op de "Hazendonk", achter Molenaarsgraaf, waar later door professionele archeologen uit Leiden een groot onderzoek werd gestart, waarbij de resten werden aangetroffen van een tot dan toe geheel onbekende cultuur, die naar de vindplaats de "Hazendonkcultuur" werd genoemd. Ook vondsten uit de Romeinse tijd bij Alblasserdam leidden later tot verder onderzoek door de toenmalige Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB).

Ook als auteur van artikelen over historie en archeologie in diverse tijdschriften, waaronder ook het Mededelingenblad van onze Historische Vereniging was Huib actief. Buiten dat publiceerde hij ook enkele boekwerken zoals "Boer en boerderij" en "De Koperen Knop". Het laatstgenoemde werk behandelt de geschiedenis van de boerderij, thans Museum De Koperen Knop. Huib was lange tijd eigenaar en bewoner van dit pand en heeft het met veel toewijding gerestaureerd.

Met het heengaan van Huib zijn we een markant persoon en wat mijzelf betreft aan hem een goede vriend verloren. We zullen hem node missen.

*Opening hoepmakerij sept. 1991 bij
De Koperen Knop.*

Uit handen van Arnold de Haan ontvangt Huib de Kok het 1e exemplaar van het boekje: De historie van het pand Buitendams 4 geschreven door Arnold de Haan.

Mevrouw De Kok-de Vos ontvangt een bloemetje uit handen van Jan Dubbeldam

DE RABOBANK

Dick de Jong

Inleiding

Recht tegenover het gemeentehuis van Hardinxveld-Giessendam staat het gebouw van de Rabobank. Het is alweer de oude Rabobank. Je kunt er nog wel wat bankzaken regelen. Maar lang niet alles - meer - wat je normaal van een bank kan verwachten. Bij de situering van het gebouw was rekening gehouden met de omgeving. Vanaf de kant van de Peulenstraat sloot het aan bij de laagbouw in de directe omgeving en aan de achterkant bij de pompeuze sporthal er achter. Enkele jaren terug verdween de naam 'Rabobank Hardinxveld-Giessendam' en werd het 'Rabobank Merwestroom', samen met Rabobank Sliedrecht. Andere samenwerkingen en fusies gingen eraan vooraf. Met die samenvoeging is een einde gekomen aan een 'eigen' plaatselijke bank. Een relatief grote bank, die vele jaren kans heeft gezien de bancaire boven- toon te voeren in het langgerekte dijkdorp aan de Merwede. Met een tweede vestiging in Boven-Hardinxveld. Een bank van formaat, die veelal als bijzonder aantrekkelijk werd ervaren voor zowel de particuliere als de zakelijke klant. Een bank die heel vriendelijke tarieven hanteerde voor de vele verenigingen en stichtingen in het dorp.

Woonhuis van J. A. Busé - 1904. Kantoor eerste Coöp. Boerenleenbank te Giessendam. Later woonhuis van de smid Jan Meerkerk.

Dat er al langere tijd veranderingen in de lucht hingen zal niemand zijn ontgaan. Er was wat met de banken, wereldwijd. Er kwam zelfs een banken-crisis. Uiteindelijk leidde alles tot noodzakelijke veranderingen. Landelijk gezien dan. Ook dat samengaan van de beide banken langs de Merwede kwam van bovenaf, vanuit de landelijke Rabobank. Bancair Nederland was gebonden aan nieuwe regels. Het zakelijker worden van de totale samenleving bleek noodzakelijk. Vooral op het platteland gaf dat echter nog wel eens aanleiding voor wat tegengas. Dat is logisch. Maar tegelijkertijd moeten we ook bedenken dat we in een andere tijd leven. Het is in het digitale tijdperk anno 2016 ook ondenkbaar dat de directeur op zijn fiets stapt om in Boven-Hardinxveld zitting te gaan houden. Met op de heenweg achterop de bagagedrager een aktetas met geld en administratiepapieren. Met op de terugweg ander geld en andere administratiepapieren...

Het eerste eigen bijkantoor te Boven-Hardinxveld, aangekocht in de jaren '60.

De Italiaanse Banca

Italië was al heel vroeg een belangrijke handelsdrijvende natie. Daar ontstonden aan het einde van de middeleeuwen de eerste financiële banken. In dat land maakten de goudsmiden het geld, van goud en zilver. Ze produceerden niet alleen de munten, maar ze beoordeelden ook de waarde van de buitenlandse munten die de Italiaanse handelaren van elders meebrachten. Ze wogen de munten, voelden eraan, bekeken ze en zagen daarbij veelal direct of ze te maken hadden met 'een echte' of 'een valse'. De goudsmiden waren ook kopers en verkopers van geld. Daarom hadden ze kluizen waar je veilig je geld in bewaring kon geven. Om te kunnen beoordelen of een gouden of zilveren munt niet teveel koper of tin bevatte liet men de munt vallen op een marmeren tafelblad. Aan het geluid kon de smid horen of de munt wel of niet zuiver van zilver of goud was. Zo'n tafelblad heet in Italië een banca. De goudsmid werd daarom ook wel banchièr genoemd. Daarmee ontstonden de eerste banken en bankiers.

Wisselpapieren

Als mensen bij de bankier geld in bewaring gaven, kregen ze daarvoor een ontvangstbewijs; een wissel werd die genoemd. Met deze wissel kon je niet alleen je geld weer opnemen maar je kon er ook je schulden mee aflossen, mee betalen. Die wissels waren de eerste bankbiljetten. In het begin was de totale waarde van de wissels gelijk aan de waarde van het in de kluis opgeslagen zilver en goud. Het was echter onwaarschijnlijk dat iedereen tegelijk zijn geld weer kwam opeisen. Daarom konden de banca een tegoed opbouwen dat hoger was dan de waarde van de inhoud van de kluis. Dit extra tegoed werd gebruikt om leningen te verstrekken aan wie dat nodig had. De waarde van uitgezette wissels kon zo hoog oplopen, veel hoger dan de waarde van de inhoud van de kluis.

In 1609 werd in Nederland de eerste bank opgericht, de Amsterdamsche Wisselbank. Dit was een bank in de smalste betekenis. De bank gaf geen krediet, maar nam wel goud en allerlei buitenlandse munten in bewaring en kreeg zo een tegoed in bankguldens. Hiermee legde de bank een basis voor giraal bankverkeer, als eerste Nederlandse girobank. Dat was een stedelijke aangelegenheid.

Raiffeisenbank

Tot aan het midden van de 19e eeuw was het op het platteland moeilijk om geld te lenen. Zakenlieden konden veelal nog wel een beroep doen op de banken in de steden, maar voor boeren en schippers waren er geen geschikte bankinstellingen. Die moesten geluk hebben en een beroep kunnen doen op familie of bekenden. Daarvoor waren voldoende bemiddelde of gefortuneerde families nodig, terwijl meestal elke vorm van privacy ontbrak. Om een lening bij een bank in de stad te kunnen sluiten was vaak de tussenkomst nodig van dure bemiddelaars, terwijl dan ook nog de veelal pittige voorwaarden het voordeel van een matige rente teniet deden. Vooral de door derden te stellen (hypothecaire) waarborgen werden als wurgcontracten ervaren. Als een borg kwam te overlijden moesten er hoge kosten worden gemaakt om een andere te vinden en de lening op diens naam over te schrijven. Veelal lukte dat niet eens. Boeren werden hierdoor afhankelijk van veehandelaren of graanmaalderijen. De Zuid-Duitse burgemeester Friedrich Wilhelm Raiffeisen bracht hierin verandering, door in 1849 een kredietvereniging op te richten. Speciaal voor de groep plattelanders die moeilijk bij een onafhankelijke instelling geld konden lenen, ontstond aan het eind van de 19e eeuw in Nederland de eerste Boerenleenbank. Zoals de naam al zegt, was deze met name gericht op de agrarische sector, die in die tijd nog een zeer aanzienlijk deel van de landseconomie in bracht. Boerenleenbanken onderscheidden zich van andere bankinstellingen doordat zij geen winstoogmerk hadden en vooral hun diensten richtten op de gewone man.

Intussen waren de beide dorpen Giessendam en Hardinxveld zich verder aan het ontwikkelen. Mede dankzij de vergroting van de mobiliteit. Sinds midden 19e eeuw was er een geregelde passagiersdienst op de rivier. In 1885 was de spoorlijn Dordrecht-Gorinchem geopend. Tien jaar later verscheen de eerste auto in Nederland. Nederland was in opbouw.

Hoe het begon

Acht jaar na de oprichting van de eerste Nederlandse Boerenleenbank (1896) speelde iets dergelijks ook in Hardinxveld en Giessendam. Dat was rond de jaarwisseling 1903-1904. Het dorp had

inmiddels kennis gemaakt met de eerste industrie. In 1899 was er een ijzergieterij gesticht en in 1902 volgde een voor die tijd groots opgezette scheepswerf. De komst van deze bedrijven zette een tijd van verdere economische ontwikkeling in. In de winter van 1903 kwam iemand van de Hollandse Maatschappij van Landbouw naar Hardinxveld om in café Schalk in de Peulenstraat te spreken over landbouwkredieten. Deze gebeurtenis was de directe aanleiding voor de oprichting van een bankinstelling. Op 4 januari 1904 kwamen negen notabele mannen bijeen om een Boerenleenbank in de gemeenten Giessendam (inclusief Giessen-Oudekerk), Hardinxveld, Peursum en Giessen-Nieuwkerk op te richten. Het eerste bestuur bestond uit de heren K. Versteeg, B. de Jong Czn. en P. Langeveld (aannemer). Leden van de raad van toezicht waren de heren J. Schoehuizen (burgemeester), H.H.D. van Slijpe, J. Kloek, A. van Harten (boer) en J. Shell. Wie de negende man was, vertellen de annalen niet. Mogelijk was dit de toekomstige kassier, de heer J.A. Busé. Op 18 februari werd de eerste officiële vergadering gehouden, 'ten huize van de kinderen Dekker', het latere Hotel De Zwaan. De eerste balans vermeldde een totaalbedrag van f 15.435,68 en een verlies van f 7,95! De

Boerenleenbank 1911 - Bestuur, Raad van Toezicht en Kassier. V.l.n.r.: C. M. van Houwelingen, Schneijder, Jasp. van 't Verlaat, burgemeester Schoehuizen voorzitter, J. A. Busé, K. Versteeg, A. van Harten, B. de Jong Czn.

coöperatieve bankinstelling startte met 23 spaarders en vier rekeninghouders. Er werden in het beginjaar tien leningen verstrekt. Pas twee jaar later kon de eerste reserve worden gevormd, voor een bedrag van f 83,--.

De eerste jaren

Er zat al direct groei in de nieuwe onderneming, want in 1906 waren er al 55 spaarbankboekjes, die gezamenlijk een spaarbedrag van f 45.000,-- vertegenwoordigden. Daarnaast had de bank al aardig wat kredietvoorschotten verleend. De eerste kassier was een boomkweker, de heer J.A. Busé, die kantoor hield in zijn woning aan de Damstraat te Giessendam. In 1910 verhuisde de kassier naar een herenhuis in de Peulenstraat, op de plaats waar later een nieuwe Rabobank zou worden gebouwd. Daar had Busé aan de overkant van de Peulenstraat een boomkwekerij. Die kwekerij bleef de eerste tijd zijn hoofdbestaan. Het kassierswerk

deed hij erbij, voor een gulden per week. Bij het bankwerk was het hele gezin betrokken, want de klanten moesten via de woonkamer naar het kassiers-kantoor. Al snel werden de kwekerijwerkzaamheden minder omdat de bankzaken toenamen. In die tijd was de bank actief in het werven van leden, vooral via de plaatselijke kranten. Hoe men erop stond dat de leden nauw bij de bank betrokken bleven blijkt uit het feit dat zonder bericht niet op de vergadering verschijnende leden rond 1915 een kwartje boete kregen. Het doel werd niet bereikt, maar wel kreeg het bestuur voorafgaand aan elke vergadering tientallen brieven van leden die verhinderd waren de bijeenkomst bij te wonen. Dat was reden om het kwartje boete weer af te schaffen.

Moeilijke tijden

Veertien jaar later werden woning en bankgebouw gescheiden en kreeg de Boerenleenbank een zelfstandige huisvesting. Hiervoor huurde de bank het vroegere woonhuis van de familie Caljé, waarin een kantoor met wachtkamer werd gemaakt. Het zou nog tot 1940 duren eerdat die wachtkamer een verwarming kreeg. Het bestuur was zuinig! De eerste decennia van haar bestaan had de bank het niet gemakkelijk. De inkomens van de plaatselijke bevolking waren niet hoog, zodat er van sparen weinig kwam. De Eerste Wereldoorlog zorgde voor veel ongemakken. In de jaren erna wisselden op economisch terrein de op- en neergang elkaar af. Opmerkelijk is dat in het begin van de crisistijd het aantal spaarders steeg. Kennelijk zette de nood aan tot zuinig zijn en probeerde menigeen ondanks de problemen van alledag iets over te houden voor nog slechtere tijden. Tegelijkertijd groeide in die periode ook het aantal geldleners.

Het Giessendamse bestuurslid de heer B. de Jong, taxateur van beroep, werd na zijn overlijden in 1930 opgevolgd door zijn zoon de heer C. de Jong. Hij zou enkele tientallen jaren bestuurslid blijven. Lang zittende bestuursleden waren geen uitzondering. De heer K. Versteeg hield het 43 jaar vol en de heer J.G. Schneyder zelfs 44 jaar!

In 1927 was het ledental gegroeid tot 213, maar naarmate de crisistijd voortduurde ging de vaart eruit. Met als dieptepunt 1935, toen veel spaargeld werd opgenomen en er weinig vraag was naar bankkredieten. In 1936 volgde een korte opleving in de hoepmakerij, terwijl ook in de scheepsbouw

de verwachtingen positief waren. Vanaf 1938 was er echter al weer sprake van een dalende lijn en dat verbeterde in de oorlogsjaren niet. Het veertigjarig bestaan werd om die reden niet gevierd. Overigens waren er inmiddels al wel 264 leden en bijna 900 spaarders.

In 1939 bereikte de bank een record met een jaaromzet van een miljoen gulden. Desondanks was de situatie niet rooskleurig. De reservepositie bedroeg slechts 29.000 gulden en het bestuur besloot om na afloop van de bestuursvergaderingen geen borreltje meer te schenken!

Wel waren de activiteiten uitgebreid en was de bank zich in 1940 ook gaan bezighouden met de effectenhandel en het girale bankverkeer. De heer J.A. Busé bleef tot zijn overlijden in 1942 als kassier in dienst en werd na een korte waarneming door de heer N.C. Versteeg, in 1943 opgevolgd door zijn zoon, de heer M.W. Busé. Toen deze veertien jaar later overleed (in 1957) werd in het daarop volgende jaar de heer T. Groeneweg als kassier benoemd.

De naoorlogse tijd

In de Tweede Wereldoorlog was er weinig plaats voor een normaal maatschappelijk leven. Maar na de bevrijding in 1945 kwam hierin al snel verandering. Tot dan toe werd de bank vooral bezocht door een kleine hechte groep beter gesitueerden, die er spaarden en leenden. Echter met de invoering van het bekende tientje van Lieftinck moest iedereen de gang naar de bank gaan maken. Al het oude geld was niets meer waard en moest worden ingeleverd. Iedereen kreeg een biljet van f 10,- voor een nieuwe start en dat moest worden opgehaald bij de Boerenleenbank. Een groots opgezette herbouw van de economie ging haast geruisloos over in een steeds snellere economische ontwikkeling. Nederland groeide op alle terreinen van de samenleving. De wederopbouw leidde tot een ongekende welvaart. Het bankverkeer groeide mee en intussen was het dienstenpakket van de plaatselijke Boerenleenbank uitgebreid. Dit leidde mede tot een aanzienlijke omzetstijging. Er volgde een organisatorische professionalisering. De functie van kassier verdween en de heer T. Groeneweg werd directeur. Ook de naam van de bank veranderde. Sinds 1962 luidde die officieel Raiffeisenbank. De bank was in die tijd maar twee dagen per week voor het publiek open.

*Opening bijkantoor Boven-Hardinxveld.
v.l.n.r.: Burgemeester A. L. C. Brinkman, voorzitter
B. Boersma, inspecteur CB de heer Colenbrander,
directeur T. Groeneweg, beheerder nieuwe
bijkantoor G. de Ruiter*

Een nieuwe activiteit van de bank was in de jaren vijftig het verstrekken van geld aan wat men noemde 'nuttige verenigingen', wat kan worden gezien als een eerste vorm van subsidiëring. In 1959 werd besloten om ook in Boven-Hardinxveld

*Interieur bank Peulenstraat, waar nu notarispraktijk
Interwaert kantoor houdt.*

zitting te gaan houden. Wekelijks fietste de heer Groeneweg op dinsdagmorgen met een geldtas naar Boven-Hardinxveld en ontving er tussen 9 en 12 uur in het voormalige Groene Kruisgebouw de Boven-Hardinxveldse klanten. Later hield hij hiertoe zitting in het oude gebouw van de voormalige School II op de Buurt. Opmerkelijk daarbij is dat de ene klant bleef zitten voor een praatje tot de volgende zich aanmeldde. Een telefoonaansluiting was hier niet, laat staan enige vorm van beveiliging.

Nieuwbouw

De groei van de bank nam zulke vormen aan dat het gebouw aanpassing verdiende. Het oude bankgebouw met directeurswoning werd afgebroken om plaats te maken voor een aanzienlijk groter en vooral modern gebouw, met een daaraan gekoppelde directiewoning. Het nieuwe bankgebouw voor de Coöperatieve Boerenleenbank, was een ontwerp van Architectenbureau Bezemer en De Snoo uit Wijk en Aalburg. Aannemer was firma F.H. Kamsteeg uit Hardinxveld-Giessendam en het interieur werd verzorgd door de plaatselijke binnenhuisarchitect J.C. Borsje. Op 12 oktober 1962 werd het nieuwe gebouw feestelijk geopend door de heer H. te Kolsté,

onderdirecteur van de Centrale Raiffeisenbank te Utrecht. Bijzonder was dat de bank als de eerste in de regio een gemechaniseerde administratie had. Het aantal medewerkers bedroeg in 1962 inclusief directeur T. Groeneweg zes personen. In de daarop volgende jaren groeide het personeelsbestand gestaag, de administratie werd steeds meer gemechaniseerd en met de komst van het nieuwe bankgebouw was de Raiffeisenbank zes dagen per week open.

Op 28 augustus 1967 opende burgemeester Brinkman aan de Boven-Hardinxveldse Rivierdijk een bijkantoor. Dit was ontworpen door architect Romeijn uit Schelluinen en gebouwd door aannemer F.H. Kamsteeg. Beheerder werd de rasechte Boven-Hardinxvelder Gijs de Ruiters. Voor de bevolking was een openingsactie bedacht waarbij uit een vliegtuig 4.000 folders moesten neerdalen, die voor een deel recht gaven op een geldprijs. De piloot vergiste zich echter en liet zijn vracht al in Giessenburg los. Reden voor het bestuur om de actie een week later te herhalen, maar nu wel boven Boven-Hardinxveld. Het hoofdgebouw ontwikkelde zich zo snel, dat er al in 1968 een eerste verbouwing nodig was. In 1973 volgde er weer een naamswijziging. Toen in Rabobank, waarmee beide vorige namen ineengesmolten werden.

De grootste

'Grote vlucht van de Rabobank', kopt een speciale krant die uitgegeven werd ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan. Al in de jaren zeventig was de Rabobank verreweg de grootste bank van het dorp. Zo'n 90% van de plaatselijke bevolking deed er op de een of andere manier zaken. Daarnaast nam ook het aantal zakelijke klanten steeds verder toe. Het bedrijfsleven vond in de Rabobank een naar hun behoefte prima functionerende bancaire instelling. Het succes leidde opnieuw tot huisvestingsproblemen. Een idee om de bank naar achter te vergroten, in de richting van de Thorbecke- en Talmastraat, bleek op onoverkomelijke bezwaren te stuiten. Maar eerst was Boven-Hardinxveld aan de beurt. Daar werd in augustus 1980 aan de Rivierdijk een vernieuwd bijgebouw in gebruik genomen. Toen dat voor de dijkverzwaring moest wijken kwam er een nieuw gebouw op de hoek Drijverschuit-Rembrandtstraat. De architect was

de plaatselijke architect Martien Liefhebber en de aannemer Fa. M. Stout & Zn. Opnieuw kreeg Martien Liefhebber opdracht, nu om in de Peulenstraat een nieuw bankgebouw te ontwerpen, dat qua uiterlijk moest passen in het landelijke karakter van Hardinxveld-Giessendam. Van de gemeente Hardinxveld-Giessendam en van particulieren werd op de hoek Wieling-Peulenstraat grond gekocht. Directeur T. Groeneweg sloeg er eind 1982 de eerste paal en een periode van intensieve bouwactiviteiten volgde. De bouwer was Aannemersbedrijf H. Pellikaan B.V. uit Gorinchem. Uiteindelijk kon in 1984, schuin tegenover het bestaande bankgebouw, een geheel nieuw gebouw in gebruik worden genomen.

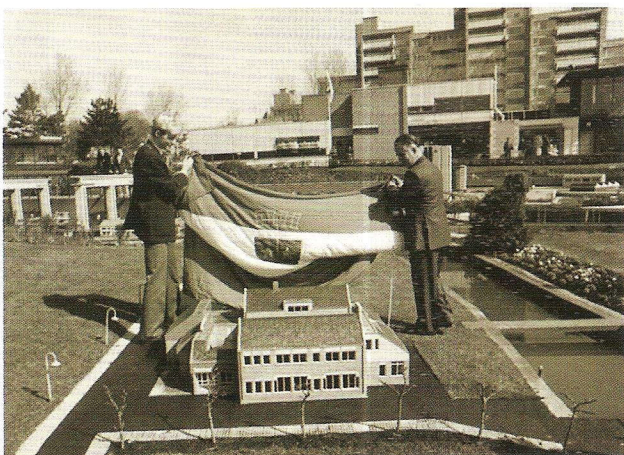
De bank voldeed aan de nieuwste eisen. In plaats van een systeem met één centrale balie kwamen er open systemen met balies voor de verschillende diensten. Hierbij hoorde een splitsing tussen de particulieren en de bedrijven. Tal van veiligheids-eisen speelden bij de bouw een rol. Zo kwam er een kasbox met snelkas, voor het in korte termijn opnemen van geld. Eveneens nieuw was een gelduitgifteautomaat. De rode draad in het nieuwe gebouw was het persoonlijke contact met de klanten. Het aantal personeelsleden was inmiddels gegroeid tot 37. Het administratieve deel daarvan kreeg een plaats op de verdieping. Een schaalmodel van het nieuwe bankgebouw kwam te staan in Madurodam. Dit was gekozen uit 50 bankgebouwen, die voldeden aan de gestelde voorwaarden.

Rabobank Boven-Hardinxveld. Afgebroken voor dijkverzwaring. Ontwerp bestrating Evert van Lopik

Verdere groei

Ruim een jaar na de start van de bouw vond de officiële opening plaats, door de voorzitter van de hoofddirectie van Rabobank Nederland, de heer ir. P.J. Lardinois. Het oude gebouw kwam in de verkoop. Het nieuwe gebouw was geheel uitgerust om de toekomst in optimale vorm aan te kunnen. Maar de tijd stond niet stil. De bank bleef de maatschappelijke ontwikkelingen op de voet volgen. In april 1985 kreeg de Rabobank Hardinxveld-Giessendam als één van de eerste bankgebouwen in de wijde omgeving een gelduitgifteautomaat, waar de klanten 24 uur per dag terecht konden. Drie jaar later kwam er ook in Boven-Hardinxveld zo'n automaat. Een reactie van de Nederlandse Vereniging tot bevordering van de Zondagsrust en Zondagsheiliging was het gevolg, omdat de automaat ook op zondag te gebruiken was. In alles wat op de bancaire markt wordt aangeboden doet de Rabobank mee. Eind jaren tachtig is de bank koploper op het gebied van telebankieren. In 1990 volgen er proefopnamen voor een live televisiejournaal waarin het bankpersoneel een hoofdrol vervulde. Dit ging echter vanwege de hoge kosten niet door, zo bepaalde de landelijke Rabobank. Dat de ontwikkelingen steeds sneller bleven gaan bewijst het feit dat er al snel weer een eerste verbouwing nodig is, waarbij het gebouw met 900 m² wordt vergroot. 'Bank voor de toekomst' en 'snelheid en service, daar komt het op aan', schrijft Het Kompas. Als de heer T. Groeneweg afscheid neemt, wordt hij opgevolgd door de heer mr. J.A. de Leeuw, die na vertrek naar de Rabobank Flevoland in Dronten op zijn beurt weer wordt opgevolgd door de heer A.J. de Korte.

Rabobank van Hardinxveld-Giessendam, ontworpen door architect Martien Liefhebber, heeft jaren als schaalmodel in Madurodam gestaan.

Tijdens de laatste fase van de verbouwing in 2003. V.l.n.r. de directeur ing. A.J. de Korte en zijn voorgangers T. Groeneweg en mr. J.A. de Leeuw voor het huidige bankgebouw Peulenstraat 154.

Tenslotte

Terugkijkend op de achterliggende periode is er veel gebeurd. Tot na de Tweede Wereldoorlog was de Rabobank ter plaatse vooral een spaar- en leenbank. Met de komst van de nieuwe economie kwam er de effectenhandel bij. Zo breidde het aantal taken zich steeds verder uit. De verkoop van vreemde valuta, verzekeringen, een reisbureau. Er kwam een nachtkluis, safeloketten en een buizenpostsysteem. Langzaam maar zeker kwamen er ook andere dan de oorspronkelijke zakelijke klanten en won de bank terrein in de hele plaatselijke zakenwereld, maar ook ver daarbuiten. De Rabobank Hardinxveld-Giessendam had een naam en moest die hoog houden. Nog altijd kende de bank leden en de jaarlijkse ledenvergaderingen werden altijd druk bezocht. Rond 1972 werden er de eerste fusiebesprekingen gevierd. Dat was met de banken van Giessen-Nieuwkerk en die van Peursum. Door tegenstemmen van Peursum ging het niet door. Een hernieuwde bespreking rond 2000 onderging hetzelfde lot. Het gebouw in de Peulenstraat onderging in 2003 opnieuw een verbouwing en in 2004 wordt op grootse wijze het honderdjarig bestaan gevierd.

SCHEEPSWERF VAN DE GIESSEN

Alie van Lopik-de Jong

HOE EEN KLEINE WERF GROOT WERD IN STRAALBUIZEN.

Giessendams wereldconcern bestaat 150 jaar.
Damen Marine Components – voorheen
Scheepswerf Van de Giessen

Wereldspeler

Damen Marine Components, gevestigd aan de Nijverheidsstraat in Hardinxveld-Giessendam, is het oudste bedrijf binnen de Damen Shipyards Group. Dit bedrijf vierde op 5 oktober 2015 haar 150-jarig bestaan. Het bedrijf is voor velen in ons dorp nog altijd bekend als de scheepswerf van de familie Van de Giessen in Buitendams. 150 jaar geleden opgericht als kleine scheepswerf in de Kalkhaven van Gorinchem en momenteel uitgegroeid tot de grootste fabrikant ter wereld van straalbuizen met nevenvestigingen in Jiangy (China) en Gdansk (Polen). Directeur van dit bedrijf, dat tot de Damen Shipyards Group behoort, is momenteel Steef E. F. Staal uit Gorinchem. Het is het eerste bedrijf dat Damen overnam. Daarvoor werkte fam. Van de Giessen al jaren voor Damen. In 1979 gaan zij als eerste verder onder de Damen vlag. Heel bekend zijn de casco's van de wereldberoemde Pushy Cats die Van de Giessen in Hardinxveld-Giessendam voor Damen bouwt. Ook kleine vissersvaartuigen, speciaal voor de riviervisserij, vanaf 1980 uitgebreid met de productie van straalbuizen, roeren en lieren en vele andere maritieme onderdelen. In 2005 krijgt de werf de internationale naam 'Damen Marine Components' en gaat veel van het productiewerk naar China en Polen. De kantoren blijven echter in Hardinxveld-Giessendam.

De geschiedenis van deze scheepswerf

De geschiedenis begint in Gorinchem en gaat heel ver terug, tot in de 14e eeuw. In de archieven van Gorinchem staan veel gegevens over stadstimmerwerven aan het Timmerhoofd, voorlopers van de werf van de familie Van de Giessen. Helaas neemt in 1870 het gemeentebestuur van Gorinchem plotseling het besluit de Kalkhaven dicht te gooien. Waarschijnlijk omdat er mensen die in de buurt van deze vervuilde haven wonen overlijden aan cholera. Er bestaat nog een schilderij van deze verdwenen plek, in privébezit van een nazaat Van de Giessen. "Kromhout, haven met de scheepswerf van Hendrik van de Giessen en daarachter de oliemolen

De Eendragt te Gorcum, circa 1830-1850, schildert onbekend." Men denkt dat Kromhout nu het huidige Krommenhoek is. Die term Kromhout zou betrekking hebben op het eikenhout dat in de groei werd kromgetrokken voor de bouw van de romp van de schepen. Hendrik van de Giessen had de helling aan het Kromhout. Hij bouwde en restaureerde kleinere schepen. Het deel van de Altenawal, waar de scheepstimmerwerfjes lagen, werd 'het timmerhoofd' genoemd. Door de demping van de Kalkhaven in 1870, had de scheepstimmerwerf Van de Giessen, die gelegen was bij de bocht naar de haven, geen bestaansrecht meer en moet het bedrijf noodgedwongen uitwijken naar elders.

Kromhout, haven met de scheepswerf van Hendrik van de Giessen en daarachter de oliemolen De Eendragt te Gorcum, circa 1830-1850, schildert onbekend.

De familie

We gaan terug naar het begin van de negentiende eeuw. De werf is dan eigendom van Jan Pieter de Leur (1796-1864). Diens vader Cornelis de Leur (1768-1834) is timmerman en woont in een huisje in de buurt van de werf op de hoek West Kalkhaven-Robberstraat. Johanna Cornelia de Leur (1819-1860), dochter van Jan Pieter, trouwt op 2 juni 1838 met Hendrik van de Giessen geboren 18 september 1814 (1814-1873), waarschijnlijk in gemeenschap van goederen, waardoor de werf binnen de

familie Van de Giessen komt. Als zijn echtgenote op 16 juli 1860 komt te overlijden, vermoedelijk door cholera, staat hij te boek als timmerman, enkele jaren later, in 1862, woont hij op de Scheepstimmerwerf en moeten we aannemen dat hij scheepjes bouwt en dus scheepsbouwer genoemd kan worden.

Jan van de Giessen staat in het bevolkingsregister als zijnde geboren in Gorinchem op 4 maart 1849, zoon van Hendrik en Johanna Cornelia. Het bevolkingsregister noemt Jan van de Giessen timmerman en woonachtig op het adres Timmerwerf (of Wal) B584. In 1869 huwt hij de Hardinxveldse Anna Bijland en volgt zijn vader op als scheepstimmerman. Het jonge echtpaar woont vanaf die tijd in Gorinchem. (Een opmerking tussendoor: Van 1956 tot 1962 zitten Anna van de Giessen en ik in dezelfde klas op de Rehobothschool te Giessendam. Het valt mij nu pas op dat Anna een oude voornaam is binnen de familie Van de Giessen).

Het is bekend dat er in die tijd van twee scheepshellingen op de Van de Giessen werf in de Kalkhaven scheepjes te water worden gelaten.

Jan heeft veel werk, de toekomst lijkt zonnig. Zeker als in 1866 de Kalkhaven wordt opgeknapt en verbeterd. Maar al snel daarna, vier jaar later, besluit het gemeentebestuur van Gorcum tot demping van deze Kalkhaven. Dit heeft grote gevolgen voor het bedrijf van Jan van de Giessen. Jan laat het er niet bij zitten en schrijft een bezwaarschrift naar de gemeente:

"Dat ter zijner kennis is gekomen, Uw besluit in dato 26 Augustus jl. tot het dempen der Kalkhaven. Dat de adressant meer dan eenig ander langs die haven gelegen eigenaar, door dat besluit niet alleen is bezwaard, maar van zijn eenig beroep en broodwinning ten eenen male wordt beroofd. Dat toch de adressant bij de acte van scheiding der onroerende goederen door hem en zijne minderjarige broeders en zuster geërfd uit den boedel van hunnen grootvader Jan Pieter de Leur in eigendom heeft verkregen de scheepstimmerwerf met des zelfs hellingen liggende ten zuiden van de Kalkhaven bekend in Sectie 6 onder nummers 921, 1203, 1496 en 1583 volgens de

Luchtfoto voormalige scheepswerf Van de Giessen Buitendams

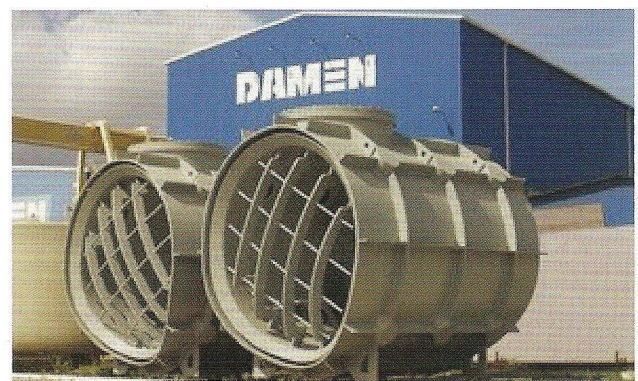
daarvan door drie beëdigde deskundigen gedane schatting voor eene som van drie duizend gulden. Dat die schatting geheel was gegrond op het bedrijf dat op de werf en aanhooren werd uitgeoefend en op de daaraan verbonden hellingen, daar toch bloot als erf beschouwd geen deskundige, tot die waardering zoude hebben kunnen adviseren. Dat de adressant zich sedert die verkrijging in eigendom, heeft beijverd, om de werf en hellingen met opoffering van veel geld in zoodanigen toestand te brengen, dat daarop schepen van belangrijke grootte kunnen worden betimmerd. Dat de adressant dan ook de voldoening heeft gehad, om, sedert geruimen tijd, den bloei zijner zaak dagelijks te zien toenemen, waarvan Uw college bij onpartijdig onderzoek en het hooren van getuigen de overtuiging moet verkrijgen en dat de adressant behoudens alle eerbied voor de door één Uwer leden geuite meening, in strijd met die meening durft verklaren dat zijn bedrijf een goed bestaan oplevert. Dat door de voorgenomen demping de adressant dus niet alleen broodeloos wordt, maar zijn eigendom wordt gereduceerd tot een niets produceerend erf, allen doch noch maar zeer moeilijk tot bebouwing te gebruiken, waarvoor den adressant bovendien de noodige fondsen geheel ontbreken. Dat de adressant met het oog op de geheele vernietiging van zijn beroep het eenige van dien aard binnen deze gemeente en de belangrijke vermindering in waarde van zijn eigendom al zoo eerbiedig doch tevens met den meesten ernst verzoekt dat op het gevallen raadsbesluit in zoo verre wordt teruggekomen, dat de voorgenomen demping slechts plaats hebbe tot aan de Lange Jozijnsbrug. Terwijl de adressant voor het onverhoopt geval dat aan zijn en deze gedaan verzoek geen gevolg mogt kunnen worden gegeven eerbiedig verzoekt dat hem alsdan door Weledelachtbaren eene billijke schadeloosstelling moge worden verleend, die eenigzints overeenstemt met het belangrijke nadeel hetwelk hem in zijn eigendom en bedrijf is toegebracht."

De Kalkhaven wordt in 1870 gedempt en onduidelijk is of het met Jan tot een schadeloosstelling is gekomen. Hij wordt op 15 maart 1871 uit het bevolkingsregister van Gorinchem geschreven door vertrek naar Giessendam. Bij de veiling van zijn bedrijf (notariële akte 2257 d.d. 9 oktober 1871) koopt Cornelis van Andel Teunisz. voor f1550,- een

gedeelte van de inmiddels gesloopte scheepstimmerwerf. De nieuwe eigenaar geeft, volgens de Nieuwe Gorinchemsche Courant van 21 oktober 1871, aan C.A. Swets te Hardinxveld de opdracht om voor f10.560,- een fundering te leggen voor een te stichten gebouw bij de voormalige Kettingbrug. Dat wordt de grote witte villa Marianne, later Merwezate genoemd. De Kettingbrug lag bij de ingang van de Kalkhaven, bij de Kriekenmarkt. Cornelis van Andel is in die tijd burgemeester van Gorinchem van 1881 tot 1895. Hier nog opgemerkt: Kadaster en notaris schrijven steeds Van der Giessen, terwijl de gemeenteambtenaren Van de Giessen, zonder -r- schrijven. (Bronnen: kranten en internet)

Het geslacht Ghysse (oude naam voor Van de Giessen) komt al voor in de Alblasserwaard rond 1150. Als landadel, een lagere adelstand, zaten ze al heel vroeg in het bestuur van de ambachten en waterschappen. Ze bezaten landerijen en boerderijen, waaronder De Koperen Knop in Hardinxveld-Giessendam. De Koperen Knop lag precies op de grens van het land van Brederode, waaronder Olt-Ghyssen (het tegenwoordige Giessen-Oudekerk) en Giessendam, dat aan de Van Arkels was toebedeeld. Men zegt dat er een familielijn is met de Van Arkels waardoor een deel van het geslacht in Gorinchem terecht is gekomen. Helaas is de familielijn niet met zekerheid te trekken. Een deel van de heel oude doopboeken is naar men zegt ooit bij het Vaticaan terecht gekomen. Alles werd toen ook in het Latijn geschreven. Het is heel moeilijk om die oude lijn sluitend te krijgen, dus is het 'met grote waarschijnlijkheid'

(Bron: De Koperen Knop, Huib de Kok)

Een van de vele hedendaagse producten van DAMEN Marine Components

MIJN FAMILIELAP

Nel(leke) Bohré, Vaassen

Een verhaal in kruissteek.

In mijn favoriete handwerkblad "Merkwaardig" stond een perfect vierkant en dat werd de basis voor dit borduurwerk. In ieder vierkant staat iets over mijn familie. Ik ben teruggegaan tot mijn overgrootouders. Hier volgt de uitleg over de lap en ik begin links boven.

Dit is de molen van overgrootvader Langeveld, dat is de opa van mijn moeder. In het midden de schoolklas. Mijn vader en ik stonden beiden voor de klas. School II staat erbij, omdat mijn ooms en tantes, Koen (mijn broer) en ik, daar allen hebben leren lezen van juffrouw Meier. Ik was de laatste leerling van haar. Rechts boven rijdt bakker Groenenberg, mijn opa. Hij rijdt zoals je ziet over de Buurt. Het gemeentehuis is denk ik duidelijk te herkennen, evenals het muurtje waarachter de vishandel zat van Stasse. Daaronder de naaimachine. Mijn moeder heeft altijd veel genaaid, waaronder haar trouwjapon en 5 lange jurken voor haar

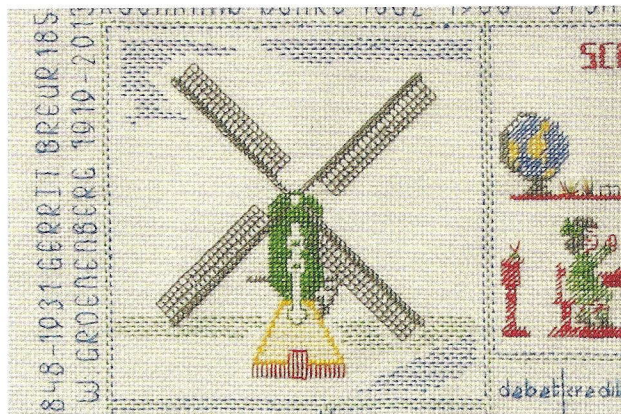
Een verhaal in kruissteek.

zussen. Dan komt de winkel van Jamin, die staat voor oma Groenenberg. Na het overlijden van haar man in 1936 heeft zij de winkel nog tot 1949 gehouden. De cijfers met debet en credit staan voor mijn broer Koen, die boekhouder was. De leeuw van de P.T.T. mag niet ontbreken, daar veel familieleden Bohré bij dit staatsbedrijf hebben gewerkt. Zelfs oma Bohré stond op de loonlijst als telegrambesteller. (Ik denk dat zij nooit een telegram heeft bezorgd). Mijn neef Ed was de laatste 'PTT-er'. Hij sloot het laatste postkantoor in Utrecht. De telefoon hoort hier natuurlijk bij opa Bohré (en ome Gerrit). Zij waren kantoorhouder en tante Cor Groenenberg was telefoniste. Wanneer het niet druk was (op zondag bijvoorbeeld) mochten de kleinkinderen wel achter het telefoonbord zitten. Er waren toen, meen ik, 95 aansluitingen. Onder de telefoon staat overgrootvader, bakker Groenenberg, voor de oven. Daaronder staat mijn geboortehuis, Hofweestraat 37. Dan komt de stamboom, bruinrood zijn de vrouwen en blauw uiteraard de mannen. Mijn neven en nichten staan er ook op als kleine appeltjes. De grote boot is van beurtschipper Breur, de overgrootvader van vaderskant. Hij vaart hier tussen Gorinchem en Dordrecht. In het midden loopt nog een overgrootvader met de postkar. Hij liep van Papendrecht naar Sliedrecht en Hardinxveld met de post.

In de kleine vierkantjes staan nog:

- De merlet uit het wapen van Hardinxveld.
 - Het kopje koffie dat voor iedereen klaar staat.
 - Het advocaatje dat oma Bohré goed kon klaarmaken.
 - De Groenenberg knoop, al mijn nichtjes hebben een mooie knoop van oma als sieraad.
 - De landkaart van de Alblasserwaard.
 - Het jaar waarin deze lap geborduurd is: 2015.
- De rand wordt gevormd door de namen van mijn voorouders.

Dit is de molen van overgrootvader Langeveld, dat is de opa van mijn moeder.

Dit is mijn geboortehuis, Hofweestraat 37. Daarnaast de stamboom, bruinrood zijn de vrouwen en blauw uiteraard de mannen. Mijn neven en nichten staan er ook op als kleine appeltjes.

De grote boot is van beurtschipper Breur, de overgrootvader van vaderskant. Hij vaart hier tussen Gorinchem en Dordrecht.

MIEN DE ROVER

Alie van Lopik-de Jong

Mien de Rover geeft 65 jaar muziekles

Een rasechte Giessendamse. Geboren op 6 juni 1936 in de Muizenhof en opgegroeid op de 'Lange Steegt', volgens Mien de volksbuurt van Giessendam in de jaren '40. Mien kon goed leren, maar van 'doorleren' was geen sprake. Jan van Es, voormalig hoofd van de Chr. Mulo die verkering had met haar buurmeisje, heeft bij de vader van Mien nog een goed woordje voor haar gedaan, maar het antwoord was: "een school waar ze het vlugste af is". Het werd dus de huishoudschool in Gorinchem. Dat duurde niet lang want Mien werd ziek. Een ernstige ziekte, pleuritis. Er moest een jaar gekuurd worden. Elke dag kwam er wel iemand bij haar bed langs, daar op die gezellige 'Lange Steegt'. Ze draagt haar hele leven de warme gevoelens mee uit die periode. Het is de basis van waaruit ze handelt. Tijdens dat ziekbed ontdekte ze ook de muziek. Eigenlijk de viool. Die droom kon niet in vervulling gaan. In die tijd was dat een te duur instrument. Er voltrok zich toch een klein wonder. Mien kreeg van iemand een mandoline te leen en ze leerde zo snel dit instrument bespelen dat Jan Verdonk, toenmalig dirigent van de vereniging Fris en Vrolijk, haar op 14-jarige leeftijd al een leerling van hem toevertrouwde.

In 1958 richtte zij de Plektrum Melodisten op. Een mandoline- en gitaarorkest dat in de loop der jaren uitgegroeid is tot het grootste mandolineorkest van Nederland. In 1984 zorgde Mien dat er naast haar huis aan de Damstraat een muziekschool kwam. De leerlingen blijven zo in eigen dorp en kunnen allerlei instrumenten leren bespelen zonder eerst een verre reis naar een stad te moeten maken. Tijdens haar huwelijk en inmiddels een gezin en vele leerlingen rijker, trok Mien na het zien van een tv-uitzending over de beroemde contrabassist en gitarist Julian Coco de stoute schoenen aan en vroeg hem of zij lessen bij hem zou kunnen volgen. Hij wees haar op het bestaan van een conservatorium. Mien, als onverschrokken 'Steegse', liet zich niet zomaar wegsturen en zei dat dit toch

Mien de Rover met haar gitaar

niet mogelijk was voor een getrouwde vrouw met drie kinderen en 150 leerlingen. Ze moest een stukje voorspelen en het enige wat hij toen zei was: "Kom volgende week maar terug". Ze heeft zes jaar lang gitaarles bij deze bekende gitarist gevolgd.

Al startte het leven van Mien met ziekte en kreeg ze aanvankelijk weinig schoolopleiding, ze heeft tijdens haar latere leven alle kansen gekregen en genomen die op haar weg kwamen. De 'moedermavo' gedaan. Heel veel cursussen gevolgd op het gebied van muziek- en muziekpedagogiek. En nu 65 jaar lang, bijna dag bijna ontelbare leerlingen gitaar- en mandolinelessen gegeven. Concerten in binnen- en buitenland met de Plektrum Melodisten en zoveel meer. Mien wil heel graag dat iedereen de kans krijgt om muzieklessen te volgen. Daarom wil ze dat de lessen niet te duur zijn. Zij kijkt bij dit bijzondere feit en op haar 80ste levensjaar, met tevredenheid terug op deze lange muzikale loopbaan waar ze nog altijd plezier in heeft. Mien de Rover is één van de drie ereburgers die Hardinxveld-Giessendam rijk is.

GENEALOGIE

Samengesteld door Wim van den Heerik

KWARTIERSTAAT VAN JOHANNA AAN DE WIEL

Generatie I

- 01 Johanna aan de Wiel, geb. Hardinxveld
20-10-1939.

Generatie II

- 02 Pieter aan de Wiel, geb. Hardinxveld 03-01-1913, ijzerwerker, overl. Dordrecht 09-05-1992, tr. Hardinxveld 18-03-1939.
03 Geertruida Versteeg, geb. Giessendam 09-09-1916 (erkend en gewettigd bij huwelijk ouders), overl. Sliedrecht 11-01-2011.

Generatie III

- 04 Bastiaan aan de Wiel, geb. Hardinxveld 21-07-1873, hoepelmaker, overl. Hardinxveld 11-03-1921, tr. Giessendam 19-09-1896
05 Johanna Erkelens, geb. Giessendam 20-11-1874, overl. Hardinxveld 21-05-1947.
06 Jochem Versteeg, geb. Hardinxveld 26-12-1896, bankwerker, ijzerwerker, overl. Hardinxveld-Giessendam 12-12-1972, tr. Giessendam 28-02-1920.
07 Anna van Wijngaarden, geb. Giessendam 26-03-1900, overl. Hardinxveld 02-06-1945.

Generatie IV

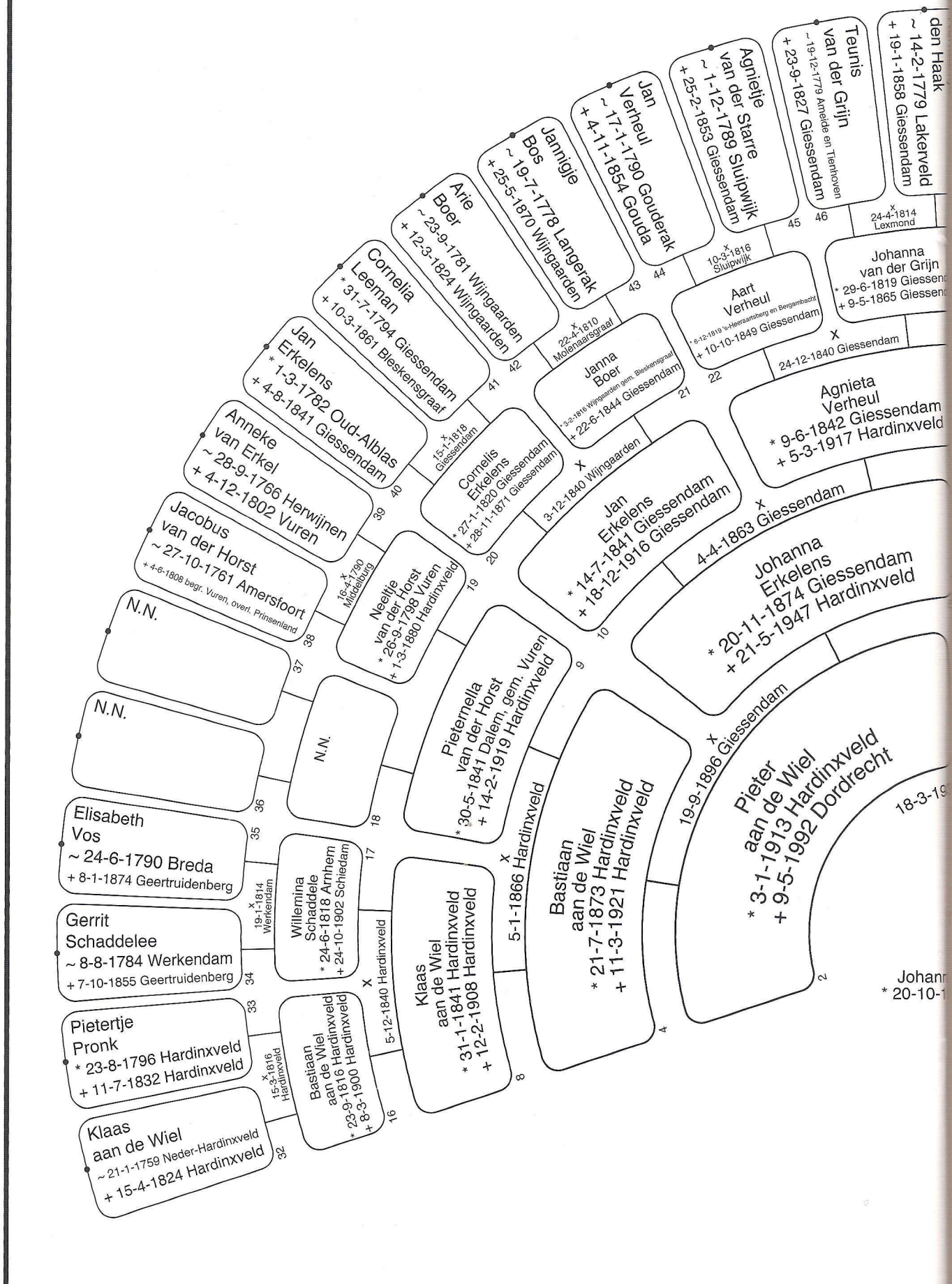
- 08 Klaas aan de Wiel, geb. Hardinxveld 31-01-1841, hoepelmaker, overl. Hardinxveld 12-02-1908, tr. Hardinxveld 05-01-1866.
09 Pieterella van der Horst, geb. Dalem, gem. Vuren 30-05-1841, overl. Hardinxveld 14-02-1919.
10 Jan Erkelens, geb. Giessendam 14-07-1841, schipper, overl. Giessendam 18 12 1916, tr. Giessendam 4 4 1863
11 Agnieta Verheul, geb. Giessendam 09-06-1842, overl. Hardinxveld 05-03-1917.
12 Bastiaan Versteeg, geb. Hardinxveld 13-05-1868, hoepelmaker en schipper, overl. Hardinxveld 20-07-1947, tr. Hardinxveld 31-10-1891
13 Pleuntje Koppelaar, geb. Giessendam 10-10-1868, overl. Hardinxveld 27-03-1941.
14 Cornelis van Wijngaarden, wedr. van Elisabeth van den Dool, geb. Giessendam 28-07-1857, arbeider, overl. Giessendam 19-03-1918, tr. Giessendam 20-03-1897
15 Marigje de Waard, geb. Giessendam 14-03-1868, overl. Hardinxveld 24-06-1950.

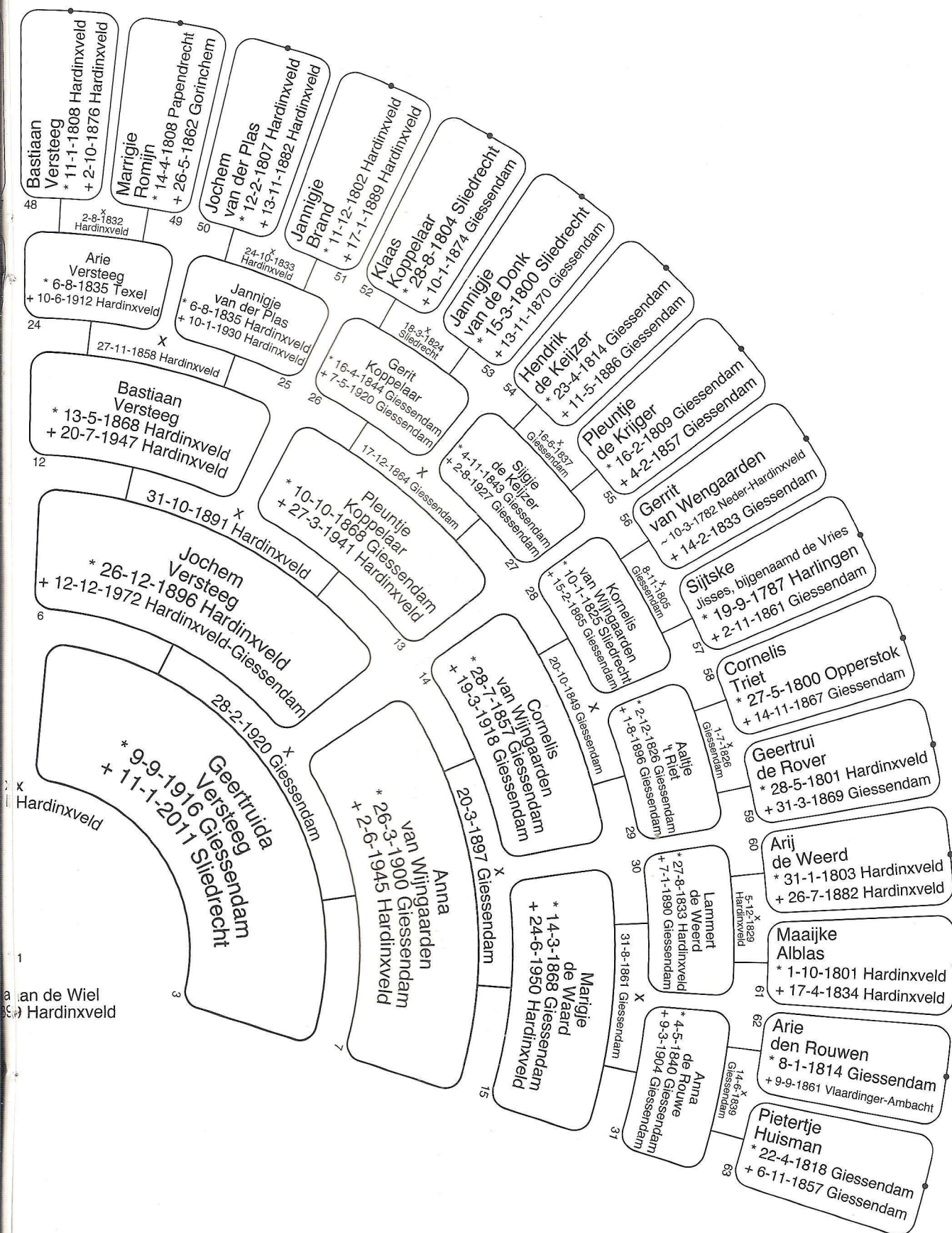
Generatie V

- 16 Bastiaan aan de Wiel, geb. Hardinxveld 23-09-1816, arbeider, overl. Hardinxveld 08-03-1900, tr. Hardinxveld 05-12-1840 (echtsch. Gorinchem 14-02-1865).
17 Willemina Schaddele, geb. Arnhem 24-06-1818, winkelierster, overl. Schiedam 24-10-1902, hertr. met Govert Tromp.
18 N.N.
19 Neeltje van der Horst, geb. Vuren 26-09-1798, werkster, overl. Hardinxveld 01-3-1880, wed. van Pieter Jans.
20 Cornelis Erkelens, geb. Giessendam 27-01-1820, arbeider, overl. Giessendam 28-11-1871, hertr. met Kornelia Kloot en daarna met Anna Kros, tr. Wijngaarden 03-12-1840.
21 Janna Boer, wed. van Dirk van Asperen, geb. Wijngaarden, gem. Bleskensgraaf 03-02-1816, overl. Giessendam 22-06-1844.
22 Aart Verheul, geb. 's Heeraartsberg en Bergambacht 06-12-1819, schipper, overl. Giessendam 10-10-1849, tr. Giessendam 24-12-1840.
23 Johanna van der Grijn, geb. Giessendam 29-06-1819, overl. Giessendam 09-05-1865.
24 Arie Versteeg, geb. Texel 06-08-1835, houthakker, los werkman, overl. Hardinxveld 10-06-1912, tr. Hardinxveld 27-11-1858.
25 Jannigje van der Plas, geb. Hardinxveld 06-08-1835, overl. Hardinxveld 10-01-1930.
26 Gerit Koppelaar, geb. Giessendam 16-04-1844, hoepelmaker, overl. Giessendam 07-05-1920, tr. Giessendam 17-12-1864.
27 Sijgje de Keijzer, geb. Giessendam 04-11-1843, overl. Giessendam 02-08-1927.
28 Kornelis van Wijngaarden, geb. Sliedrecht 10-01-1825, arbeider, overl. Giessendam 15-02-1865, tr. Giessendam 20-10-1849.
29 Aaltje 't Riet, geb. Giessendam 02-12-1826, overl. Giessendam 01-08-1896.
30 Lammert de Weerd, geb. Hardinxveld 27-08-1833, arbeider, overl. Giessendam 07-01-1890, tr. Giessendam 31-08-1861
31 Anna de Rouwe, geb. Giessendam 04-05-1840, overl. Giessendam 09-03-1904.

Generatie VI

- 32 Klaas Bastiaansz aan de Wiel, ged. Neder Hardinxveld 21-01-1759, dagloner, overl. Hardinxveld 15-04-1824, tr. Hardinxveld 15-03-1816.

- 33 Pietertje Aartsdr Pronk, geb. Hardinxveld 23-08-1796, overl. Hardinxveld 11-07-1832, hertr. met Bastiaan Cornelisz aan de Wiel.
- 34 Gerrit Leenderdsz Schaddelee, ged. Werkendam 08-08-1784, kurassier, overl. Geertruidenberg 07-10-1855, tr. Werkendam 19-01-1814.
- 35 Elisabeth Willemsdr Vos, ged. Breda 24-06-1790, overl. Geertruidenberg 08-01-1874.
- 38 Jacobus Stoffelsz van der Horst, ged. Amersfoort 27-10-1761, soldaat, overl. Prinsenland, begr. Vuren 04-06-1808, tr. Middelburg 16-04-1790 (trouwgeld betaald)
- 39 Anneke Hermensdr van Erkel, ged. Herwijnen 28-9-1766, begr. Vuren 04-12-1802.
- 40 Jan Cornelisz Erkelens, geb. Oud Alblas 01-03-1782, boerenknecht, overl. Giessendam 04-08-1841, tr. Giessendam 15-01-1818.
- 41 Cornelia Adriaansdr Leeman, geb. Giessendam 31-07-1794, dienstmeid, overl. Bleskensgraaf 10-03-1861.
- 42 Arie Jansz Boer, ged. Wijngaarden 23-09-1781, bouwman, winkelier, overl. Wijngaarden 12-03-1824, tr. Molenaarsgraaf 22-04-1810
- 43 Jannigje Dirksdr Bos, ged. Langerak 19-07-1778, overl. Wijngaarden 25-05-1870.
- 44 Jan Aartsz Verheul, ged. Gouderak 17-01-1790, turfschipper, overl. Gouda 04-11-1854, tr. Sluipwijk 10-03-1816
- 45 Agnietje Evertsdr van der Starre, ged. Sluipwijk 01-12-1789, arbeidster, overl. Giessendam 25-02-1853.
- 46 Teunis Floorsz van der Grijn, ged. Ameide en Tienhoven 19-12-1779, boerenknecht, bouwman, overl. Giessendam 23-09-1827, tr. Lexmond 24-04-1814.
- 47 Adriaantje Willemsdr den Haak, ged. Lakerveld 14-02-1779, dienstmaagd, bouwvrouw, overl. Giessendam 19-01-1858.
- 48 Bastiaan Jansz Versteeg, geb. Hardinxveld 11-01-1808, rijswerker, overl. Hardinxveld 02-10-1876, tr. Hardinxveld 02-08-1832.
- 49 Marrigje Arijsdr Romijn, geb. Papendrecht 14-04-1808, dienstbode, overl. Gorinchem 26-05-1862.
- 50 Jochem Teunisz van der Plas, geb. Hardinxveld 12-02-1807, vriendman, overl. Hardinxveld 13-11-1882, tr. Hardinxveld 24-10-1833.
- 51 Jannigje Teunisdr Brand, geb. Hardinxveld 11-12-1802, overl. Hardinxveld 17-01-1889.
- 52 Klaas Jansz Koppelaar, geb. Sliedrecht 28-08-1804, arbeider, overl. Giessendam 10-01-1874, tr. Sliedrecht 18-03-1824.
- 53 Jannigje Davidsdr van de Donk, geb. Sliedrecht 15-03-1800, naaister, overl. Giessendam 13-11-1870.
- 54 Hendrik Ariesz de Keijzer, geb. Giessendam 23-04-1814, arbeider, overl. Giessendam 11-05-1886, hertr. met Elisabeth Johanna Verwoert, tr. Giessendam 16-06-1837.
- 55 Pleuntje Jansdr de Krijger, geb. Giessendam 16-02-1809, overl. Giessendam 04-02-1857.
- 56 Gerrit Meesz van Wengarden, ged. Neder Hardinxveld 10-03-1782, schipper, overl. Giessendam 14-02-1833, tr. Giessendam 08-11-1805
- 57 Sijske Sijesdr Jisses (bijgenaamd de Vries), geb. Harlingen 19-09-1787, vroedvrouw, overl. Giessendam 02-11-1861, hertr. met Adriaan Huigsz Versteeg.
- 58 Cornelis Vasz Triet, geb. Opperstok 27-05-1800, bouwmaneknecht, overl. Giessendam 14-11-1867, tr. Giessendam 01-07-1826.
- 59 Geertrui Ponsdr de Rover, geb. Hardinxveld 28-05-1801, dienstmeid, overl. Giessendam 31-03-1869.
- 60 Arij Teunisz de Weerd, wedr. van Geertrui Lambertsdr Alblas, geb. Hardinxveld 31-01-1803, arbeider, overl. Hardinxveld 26-07-1882, hertr. met Cornelia Klaasdr de Boon en daarna met Bastiaantje Dubbeldam, tr. Hardinxveld 05-12-1829.
- 61 Maaijke Lammertsdr Alblas, geb. Hardinxveld 01-10-1801, overl. Hardinxveld 17-04-1834.
- 62 Arie Jansz den Rouwen, geb. Giessendam 08-01-1814, vriendwerker, overl. Vlaardinger Ambacht 09-09-1861, tr. Giessendam 14-06-1839
- 63 Pietertje Pietersdr Huisman, geb. Giessendam 22-04-1818, overl. Giessendam 06-11-1857.

DIALECT

Alie van Lopik-de Jong

DIALECT EN HET ONTSTAAN VAN ONZE STANDAARDTAAL

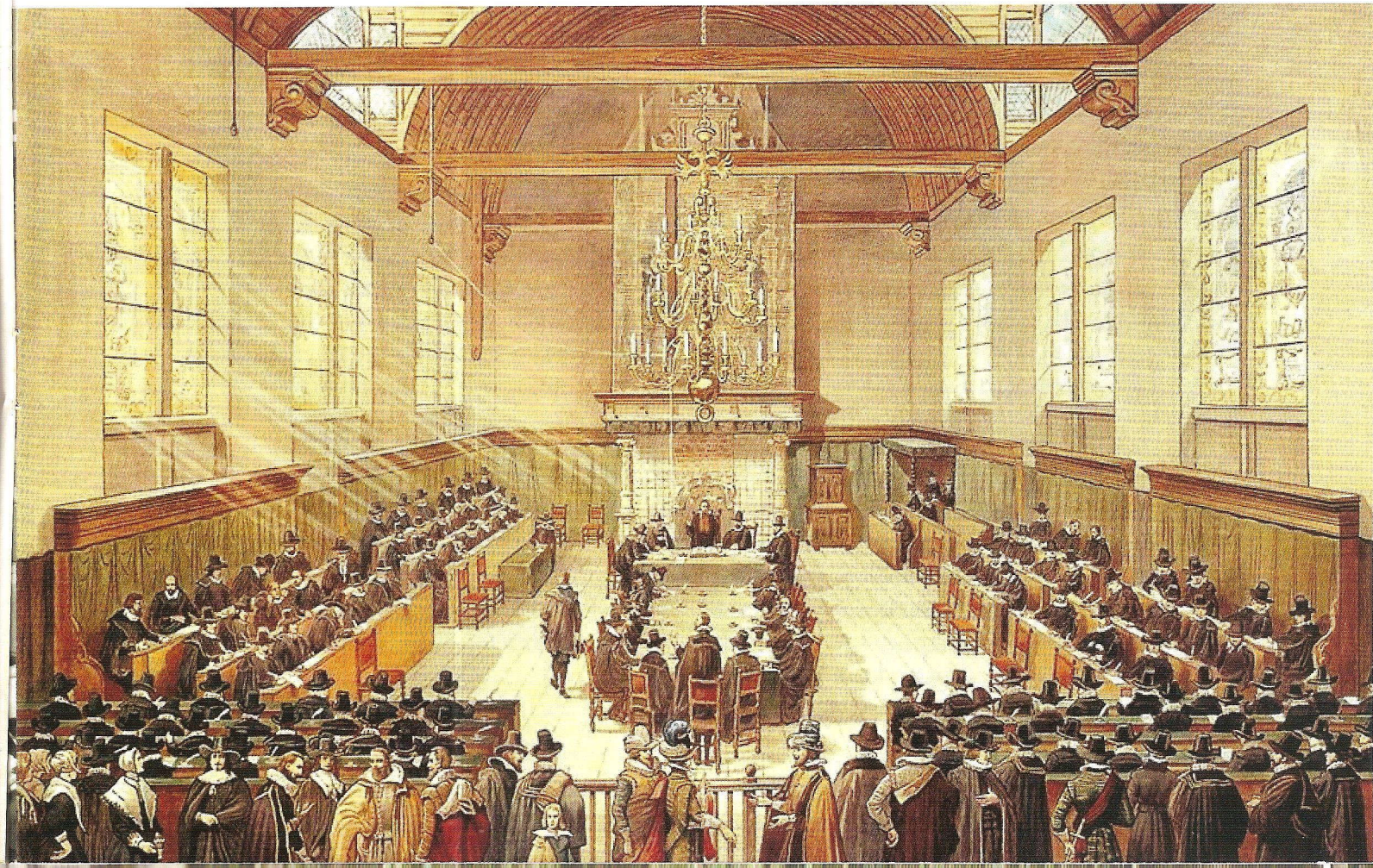
In een vergeeld nummer van 'Oud-Gorcum Varia', tijdschrift van de Historische Vereniging 'Oud-Gorcum', uit 1992 kwam ik een interessant artikel tegen over Streektaalen en het ontstaan van onze Standaardtaal. Een verslag van een lezing die dr. J. B. Berns, dialectoloog van het Meertens-Instituut uit Amsterdam voor de Vereniging Oud-Gorcum heeft gehouden.

Een greep hieruit.

Dialecten zijn praattalen. Dat wil zeggen gesproken talen, talen volgens dezelfde wetten en met dezelfde middelen als officiële talen. Dialecten hebben echter een beperkte gebruiksmogelijkheid. Je kunt er alleen maar mee terecht in dat bepaalde dorp of in die bepaalde streek en dan enkel in bepaalde situaties, zoals binnen de familie- of de vriendenkring. Het Nederlands heeft ook een klein taalgebied, maar dat strekt zich nog uit naar o.a. België, Zuid-Afrika, Suriname en Curaçao. Iedereen is te herkennen aan de eigen spraak. Zodra we onze mond open doen, verraden we onszelf. De hoogte van onze stem verradt ons geslacht, een bepaalde toon onze stemming, een bepaald accent onze geogra-

fische herkomst en soms onze plaats op de maatschappelijke ladder. Het zich bewust zijn van dialectverschillen is al heel oud. Het mooiste voorbeeld hiervan geeft de Bijbel in Mattheus 26:73. In de Nieuwe Bijbelvertaling staat het zo: Even later kwamen de omstanders naar Petrus toe, ze zeiden: "Jij bent wel degelijk een van hen, trouwens, je accent verradt je." Dit citaat bewijst dat het bewustzijn van taalverschil al heel oud is. Aan Petrus kon je blijkbaar goed horen dat hij uit Galilea kwam. De Galileeërs spraken een Semitische taal waar, na uit hedendaags onderzoek is gebleken, men de keelklanken slordig uitsprak. In het Oude Testament, in Richteren 12: 5 en 6 staat ook een heel mooi voorbeeld. Hier willen vluchtelingen van Efraïm de Jordaan oversteken. In de Nieuwe Bijbelvertaling, vers 5b: wanneer een Efraïmiet die wilde vluchten aan iemand vroeg vroeg of hij de rivier mocht oversteken, vroegen ze hem: "Kom jij uit Efraïm?" Dat ontkende hij natuurlijk. Vers 6. Ze vroegen dan: "Zeg eens: 'sjibbolet'." Als hij dan 'sibbolet' zei, en het woord dus niet goed uitsprak, grepen ze hem en doodden ze hem ter plekke. Op die dag sneuvelde al met al tweeënveertigduizend Efraïmieten.

De Synode van Dordrecht (1618-1619)

Het Nederlands zoals wij dat nu spreken en schrijven, onze standaardtaal, is niet vanzelf ontstaan. Dat is een proces geweest van eeuwen. In de middeleeuwen waren er alleen maar streektaalen. Een zeer belangrijk jaartal voor het ontstaan van onze standaardtaal is 1585, de val van Antwerpen. De Zuidelijke Nederlanden zijn dan voor het Noorden verloren en tienduizenden mensen uit Vlaanderen, Noord-Frankrijk, Brabant en Antwerpen wijken uit naar het Noorden. De stad Antwerpen verliest de helft van haar inwoners. De Hollandse en Zeeuwse steden, zoals bijvoorbeeld Dordrecht, krijgen in een paar jaar tijd een dubbel aantal inwoners binnen hun muren erbij. Die uitgeweken mensen zijn kunstenaars, predikanten, geleerden, handelaars, maar ook gelukzoekers. Het geloof speelt een grote rol, want de hele strijd hangt sterk samen met de Reformatie.

Aan het eind van de 16e eeuw ontstaat er zodoende een sterke behoefte binnen de jonge Protestantse kerk in Nederland aan een Bijbelvertaling in eigen taal. Maar in welk dialect? De Rooms-Katholieke Kerk gebruikt tot dan Latijn in haar diensten. In 1594 geven de Staten van Holland aan Marnix van Sint-Aldegonde de opdracht om een Bijbelvertaling te verzorgen. Hij is een bekend psalmberijmer in die tijd. Marnix sterft voordat hij klaar is met zijn werk. Na een vijftiental jaren besluit de Dordtse Synode een commissie in het leven te roepen om de Bijbel te vertalen 'in onze gemene Nederduitse taal'. Men kiest voor het Hollands, want al die vluchtelingen uit het Zuiden, godsdienstige en economische vluchtelingen, geleerden, kunstenaars, enz. zorgen voor een geweldige uitbreiding van de Hollandse steden en voor een buitengewone welvaart. Handel, kunsten en wetenschappen komen tot zeer grote bloei en er ontstaat zodoende een enorme behoefte aan een eenheid in taal. Holland neemt de leiding over. Vlaanderen is na 1585 uitgeschakeld en zal eeuwenlang geen rol van betekenis meer spelen voor de Nederlandse taal. In 1637 is de Statenvertaling klaar. Op een zeer moderne wijze tot stand gekomen. In Dordrecht vergadert men en maakt heel veel keuzes, o.a. of het 'gij' of 'du' moet worden. Men kiest bijvoorbeeld voor het wederkerend voornaamwoord 'zich' in 'zich wassen' terwijl men in veel streken van het land, ook bij ons in de Alblasserwaard 'hij wast z'n

eigen' zei. Voor 'nu' maakt men de keus, terwijl 'nou' het gewone Hollandse woord was in die tijd. In 1637 is de Statenvertaling voltooid en voorziet deze in een geweldige behoefte. Een paar jaar later komt er al een heruitgave. Deze Bijbel gaat bij de mensen thuis ook een niet-religieuze rol vervullen. Hij wordt gelezen, maar ook zoals men tegenwoordig een woordenboek raadpleegt: hoe schrijf je iets, hoe spel je dat? Die functie krijgt de Bijbel ook. De hele schrijftaal wordt aanvankelijk afgeleid uit de Statenvertaling en zodoende krijgt men in ons land, naast de gesproken verscheidenheid van dialecten, een eenheid in de schrijftaal. Later hebben nog velen zich met de schrijftaal bemoeid, mensen zoals Vondel, Simon Stevin, Dodoens en anderen.

De gemiddelde Nederlander komt in die tijd maar heel zelden enkele kilometers buiten zijn woonplaats. Verder dan een naburig dorp of de dichtstbijzijnde stad voor de markt komt hij niet. Daardoor spreekt een bovenlaag van notabelen de standaardtaal Nederlands, maar het volk spreekt alleen de eigen streektaal. Behalve tijdens het officiële leven, in het stadhuis en de kerk, probeert men zich aan te passen. Er is in ons land altijd een liberale houding t.o.v. alle varianten van het Nederlands geweest. De streektaalen verliezen in onze tijd wel in snel tempo hun terrein. Als men nu in eigen dorp of familiekring dialect spreekt, spreekt men op het werk Nederlands of Engels. Men is tweediertelig. Hooguit hoor je nog aan iemands uitspraak uit welk deel van het land hij komt.

Hoe het precies met het Hollandse dialect hier in de Alblasserwaard gesteld is, dat kunt u lezen op de website van Stichting Streektaal Alblasserwaard & Vijfheerenlanden, www.demauwerd.nl

HET INTERVIEW

KENNISMAKING MET: ALIE VAN LOPIK-DE JONG

Vanaf het prille begin lid van de HV, in het bestuur dat wordt een ander verhaal.....

Heel lang geleden was ik bij de oprichtingsvergadering van onze Historische Vereniging in Kampanje. Een roerige tijd met o.a. Karel May, Arie van der Meijden en Henk van Poeteren. Ik weet nog dat ik toen op het puntje van mijn stoel zat om iets te zeggen, maar ik durfde het niet. De zaal zat bomvol en 'de mannen' zouden het roer in ons dorp wel eens omgooien. Oude panden moesten niet worden afgebroken en lelijke nieuwbouw ervoor in de plaats gezet. De hele sfeer zou weggaan uit het dorp. Op de barricade! Tegen het gemeentebestuur! Ze hadden gelijk, ik was het er helemaal mee eens. Maar dat 'stadse mensen' ons dat kwamen vertellen, dat stond me toen niet zo aan. Daardoor kwam er ook een andere sfeer.....

Zo'n actiegroep is de HV allang niet meer. Hoewel er nog steeds zaken zijn waar we als vereniging alert op moeten blijven, eventueel samen met Stichting Dorpsbehoud.

Geboren en getogen

Geboren in 1950 te Giessendam, Wilhelminastraat 16, in de wijk Over 't Spoor. Een zeer kinderrijke buurt in die tijd, direct na de Tweede Wereldoorlog; de babyboomers. Altijd waren er kinderen op straat waarmee je kon badmintonnen, knikkeren, pappalellen of touwtje springen. Aan het eind van de Wilhelminastraat, lag omsloten door de wijk een heerlijke speeltuin. Een heel lieve speeltuinjuffrouw paste er op de kinderen. Ik weet nog hoe ze eruit zag, maar ik heb nooit meer een foto van haar gezien.

Ouders

Mijn ouders komen beiden uit een gezin waar vader een timmer-/aannemersbedrijf had. Zij leerden elkaar pas kennen toen ze bijna 40 waren, enkele jaren na de Tweede Wereldoorlog. Mijn moeder, Teuna de Zwart, een dochter van Arie de Zwart van het timmerbedrijf uit Binnendams, was trots op haar geboortedorp Giessen-Oudekerk. Een dorp waar zij mij veel mooie verhalen over heeft verteld. Van een schoolmeester die viool speelde en van de tijd dat de boeren nog kaas maakten en varkens slachtten en de vrouwen heerlijke zure zult maakten van de varkenskop. Ik kreeg het idee van een

'luilekkerland', samen met de heerlijke plek waar mijn opa en oma woonden, de krôôsiesboom, de groentetuin, de boomgaard met de sterappels en de gezellige opoe die altijd thuis was en de heerlijkste broeder kon bakken. Vanuit de boomgaard liepen we ook dikwijls naar de 'Tienigtse' Molen of wel de 'Franse molen' om een kopje thee te drinken bij 'Truie' en bij Frans (Trui en Frans Vogel). Dat waren heel goede kennissen. Opa onderhield hun molen. Later zijn Trui en Frans naast opa en oma komen wonen in een houten woning op hun tuingrond. (naast De Donkeren Boom) Daar kweekte Trui 'fokse'. Heel veel soorten verschillende fuchsia's.

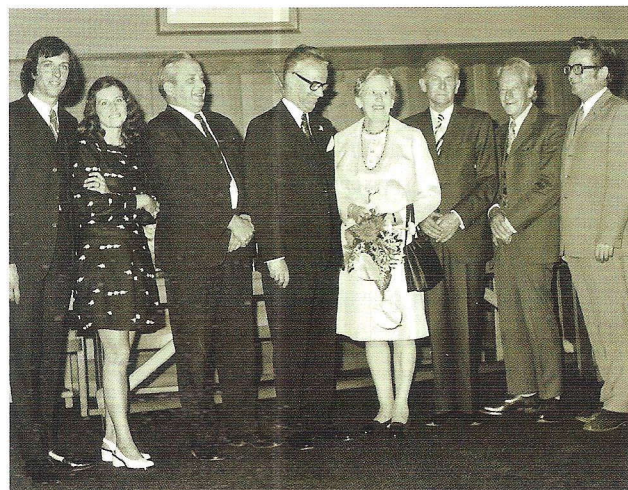

Bloemen voor mevrouw Klaasesz. Burgemeester A. L. C. Brinkmand heet mr. J. Klaasesz welkom, commissaris van de Koningin van Zuid-Holland. Bloemenmeisje Alie de Jong

Moeder is o.a. 25 jaar zondagsschooljuffrouw geweest bij de kerk van Giessen-Oudekerk. Ze bespeelde daar zo nu en dan ook het kerkorgel. Mijn vader, Aart de Jong, is geboren in 1908 te Giessendam, zoon van Cornelis (Cees) de Jong. Een timmerman/aannemer met een bedrijf achter

het huis. In zijn jonge jaren bouwde hij huizen, later veel klantenwerk. Een aantal jaren geleden hebben wij zijn werkplaats, achter ons huis, pas afgebroken.

Mijn oma Aaltje is altijd erg actief geweest bij allerlei verenigingen. Vooral bij de EHBO en de BB. Aanvankelijk werkte mijn vader met zijn vader mee in het bedrijf, maar na een avondstudie mts/hts werd hij in 1936 als gemeente architect en opzichter aangenomen. Bijna 40 jaar, tot zijn pensioen in 1973, is hij als ambtenaar te Giessendam en Giessen-Oudekerk werkzaam geweest en later na de samenvoeging als directeur gemeentewerken van Hardinxveld-Giessendam op het kantoor van Gemeentewerken te Boven-Hardinxveld.

Afscheid A. de Jong directeur gemeentewerken 1973. V.l.n.r. Evert van Lopik, Alie de Jong, Kommer vd Plas wethouder, A. L. C. Brinkman burgemeester, T. de Jong-de Zwart, A. de Jong scheidende directeur gemeentewerken, de heer Vogel wethouder, de heer Bottenberg gemeentesecretaris

Oudste blokhoofd 1960 overleden

HARDINXVELD-GIESSENDAM. — Deze week is op 74-jarige leeftijd overleden mevrouw A. de Jong-Hoogendoorn, een inwonster van Giessendam die veel voor de gemeenschap heeft gedaan en door haar menslievend werk veel lijden heeft verzacht. Zij behoorde tot de kern van de E.H.B.O.-afdeling Giessendam. Ruim twintig jaar geleden trad zij toe tot deze vereniging en kort daarna aanvaardde zij een bestuursfunctie. Bij tal van ongelukken heeft deze doortastende vrouw hulp verleend. Zij was ook zeer actief toen bij het uitbreken van de oorlog in mei 1940 een EHBO-post werd ingericht en hetzelfde gold na de bombardementen op het centrum van Giessendam — waarbij haar eigen woning nauwelijks gespaard bleef — bij de watersnood enz. Direct toen plaatselijk de „Bescherming Bevolking” op poten werd gezet zette zij zich ook voor deze organisatie in. Zij werd het enige vrouwelijke blokhoofd in Hardinxveld-Giessendam, die als zodanig leiding gaf aan een mobiele ploeg EHBO'ers. In het orgaan van de B.B. werd nog onlangs gememooreerd, dat zij het oudste vrouwelijke blokhoofd in Nederland was. In deze vrouw, die door haar energieke optreden menigeen ten voorbeeld was, verliest het dorp een burgeres waar men veel aan te danken heeft.

Artikel landelijk dagblad De Rotterdammer

Er kwamen dikwijls mannen bij ons thuis een praatje met hem maken. Over het dorp of over de brandweer, bijv. wanneer er weer eens een brandje zou komen (!) Vader was o.a. ook commandant van de vrijwillige brandweer, eerst van Giessendam en Giessen-Oudekerk, na de samenvoeging van Hardinxveld-Giessendam. Jarenlang was hij ook secretaris kerkvoogd van de Ned. Hervormde Kerk op de Dam. Er was een man die mijn vader geen De Jong maar 'Gemèente' noemde. Hij dacht zeker dat hij alles in het dorp zo'n beetje in de hand had. Dat leek voor mij als kind ook wel zo, nooit thuis overal op en in. Doordat hij op jonge leeftijd suikerziekte kreeg, diabetes 1, koos hij voor een ambtenarenloopbaan. Zijn broer Jan is op jonge leeftijd naar Zuid-Afrika gegaan en heeft daar een zeer groot bouwbedrijf opgericht en trad eigenlijk in de voetsporen van zijn vader maar met veel meer succes.

Huis

Op mijn 11de jaar verhuisden we van de Wilhelminastraat naar 't Spoor, naar Damstraat 1. Oma Spoor (de Jong) overleed en er moest voor opa gezorgd worden. Nu woon ik nog steeds op dit adres, een familiehuus uit 1880 dat het bombardement maar nauwelijks heeft overleefd. Getrouwd met Evert van Lopik die een kunstenaarsatelier in dit huis heeft.

10 oktober 1907. Damstraat. Mijn grootouders, bruidspaar Cornelis de Jong en Aaltje Hoogendoorn op weg naar het Gemeentehuis

Werk

Mijn eerste baan als kleuterjuf en later als hoofdleidster kreeg ik in eigen dorp, in Boven-Hardinxveld aan 't Kleine Begin, de kleuterschool naast 'de school van Sluimer', toen nog een zelfstandig schooltje. Na 12 jaar onderbreking als herintreder weer voor de klas bij CBS De Zaaier te Wijngaarden en De Burcht in Gorinchem, school voor Speciaal Onderwijs. Op mijn 50ste ging er plotseling een nieuwe wereld voor mij open: docent Nederlands, aan CSG Calvijn, onderdeel van De Hoven te Gorinchem. Dat vond ik een leuke kans om naast het lesgeven de Lerarenopleiding Nederlands te gaan volgen aan de Hogeschool Rotterdam. Een heerlijke tijd, maar drie jaar lang werk en studie waren wel tropenjaren!

Inmiddels ben ik drie jaar met pensioen en kan ik mijn dagen heel goed vullen met o.a. vrijwilligerswerk en leuke cursussen: het voorzitterschap van de plaatselijke Zonnebloem, bestuurslid Stichting Streektaal Alblasserwaard & Vijfheerenlanden, bestuurslid PCOB en Vakvrouw van het Staphorster Stipwerk. Bestuurslid van de Historische Vereniging en het werk voor het Mededelingenblad past hier mooi bij. 'De pen' overnemen van Janny Teeuw-van der Plas. Zij is moeilijk te vervangen, dat wordt geen eenvoudige taak..... Inmiddels hebben we ook een nieuwe vormgeefster voor ons blad gevonden. Lianne van der Hoff is onze frisse aanwinst. In het volgende Mededelingenblad kunt u in INTERVIEW nader met haar kennismaken.

KEES DE RUITER

Kees de Ruiter (Cornelis de Ruiter)
12 mei 1934 – 29 juni 2016

29 juni 2016 te Gorinchem overleden, de plaats waar hij vanaf 1964 heeft gewoond. Voor die tijd was hij in ons dorp bekend als de eigenaar van De Ruiters Boekhandel in de Peulenstraat.

De Historische Vereniging heeft in de loop van haar bestaan veel aan hem te danken. In totaal heeft hij acht publicaties op zijn naam staan!

Samen met zijn broer Flok heeft hij vier van onze publicaties geschreven.

- Rondom de Giessen, de krant van Floor de Ruiter. Dat was de krant van de vader van de gebr. De Ruiter. (1982)
- Swets tabak en daar blijf ik bij. (1983)
- Hongerwinter (1985) en als klap op de vuurpijl
- De Peulenstraat in 1950 (2000).

Deze publicatie was met recht een 'bestseller' en dus in een mum van tijd uitverkocht en tot op de dag van vandaag is er nog vraag naar!

De volgende vier uitgaven heeft Kees alleen op zijn naam staan en wel:

- Uit de pen van tante (1992)
- De crisisjaren (1994)
- De Indiëgangers (1998)
- Marius Donk, Leven en werk van een gedreven architect (2011).

Deze laatste publicatie kunnen we zien als een eerbetoon aan zijn schoonvader, de in onze streek bekende architect Donk, o.a. bekend door de kenmerkende 'punthuisjes'.

Kees was niet snel tevreden over zijn publicaties. Hij werkte uiterst precies. Het moest allemaal kloppen en niets mocht worden overgeslagen. Zelfs als het manuscript helemaal klaar was en gecorrigeerd, was het voor hem lastig zijn geesteskind uit handen te moeten geven. Sommige van de hierboven vermelde titels zijn nog te koop. Belangstellenden kunnen contact opnemen met de Historische Vereniging.

Jany Dubbeldam – van der Waal van Dijk

De acht publicaties die Kees en Kees en Flok de Ruiter in de loop der jaren voor de Historische Vereniging geschreven hebben.

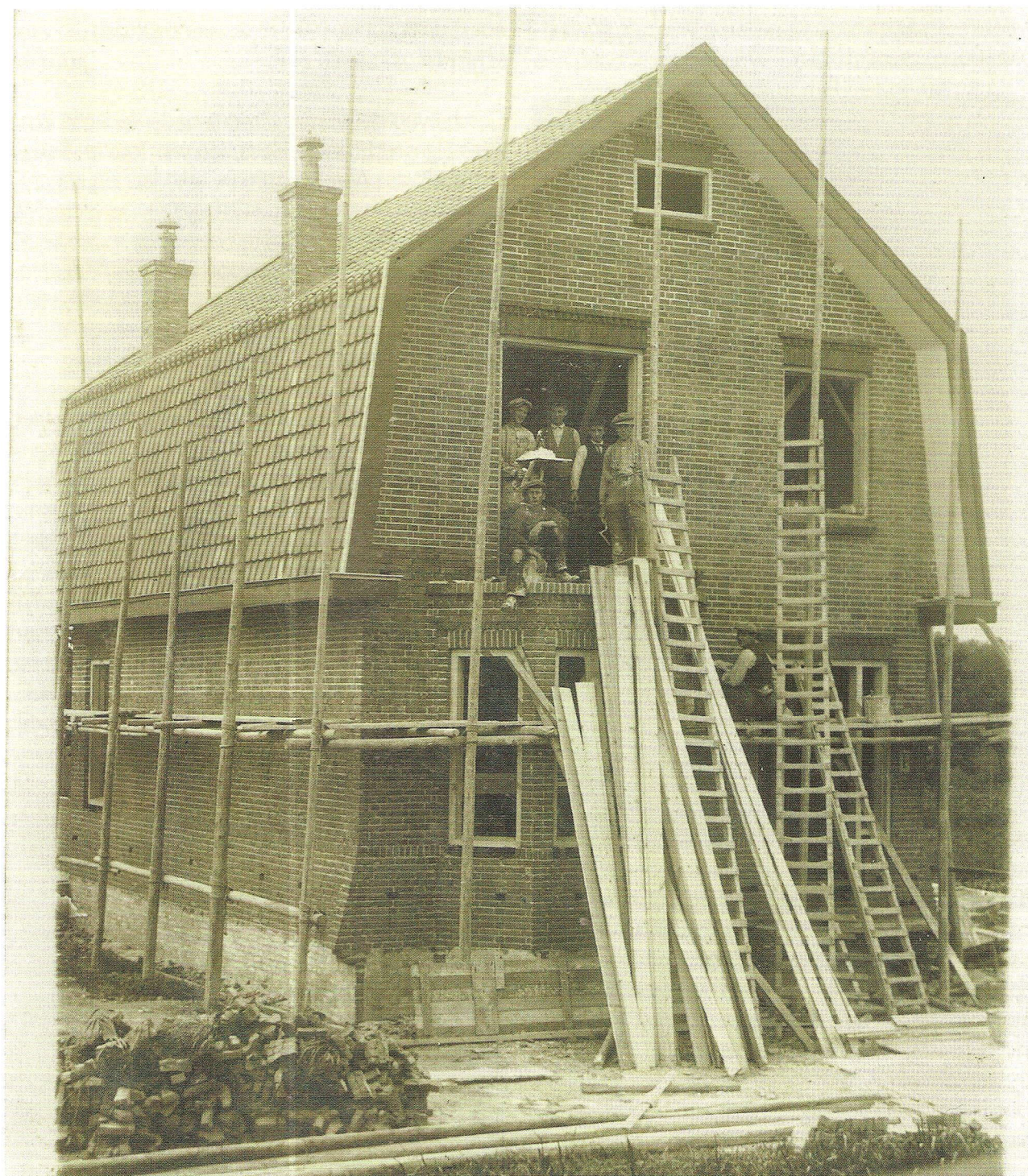

Overhandiging eerste exemplaar van Rondom de Giessen, de krant van Floor de Ruiter (deel 9 in de Historische Reeks) 22 november 1982

v.l.n.r. Arie van der Meijden, Flok de Ruiter, mevr. N. de Ruiter-Bierhorst, Kees de Ruiter

WIE (HER)KENT

Alie van Lopik-de Jong

Opmerkelijk

In mijn privé fotoarchief kwam ik enkele weken geleden een foto tegen van dit huis in aanbouw. Mijn man ontdekte dat het een huis op de Nieuweweg is, liever gezegd was en wel Nieuweweg 158. Het pand dat helaas bijna afgebroken is. Een mooi huis, met jarenlang een mysterieuze sfeer om zich heen mede door de vele grote bomen.

Hoe komt deze foto nu op mijn zolder?

Mijn opa, Cornelis de Jong, heeft dit huis gebouwd voor de Wed. Verwoerd. Ik weet niet wie er op de foto staan. Ook het huis 'van de chef', hoek Kerkweg-Parallelweg en een paar tweekappers op de Kerkweg heeft hij gebouwd. Helaas staat er niets achterop deze foto geschreven, geen jaartal of andere wetenswaardigheden.

RECENSIES

WEBSITE: MERWEDEGIJZELAARS ANJA VAN DER STARRE
DIGITAAL WERELDERFGOED.

De Koninklijke Bibliotheek heeft de website Merwedegijzelaars.nl van Anja van der Starre op de lijst van digitaal werelderfgoed geplaatst. De bibliotheek neemt de inhoud van de site op in haar archiefsysteem en zal ook nieuwe inhoud van de site daaraan toevoegen. Volgens de Koninklijke Bibliotheek is de inhoud van de site zo belangrijk, dat die niet verloren mag gaan. Het digitaal werelderfgoed is een initiatief van de Unesco. De VN-organisatie heeft alle nationale bibliotheken opgeroepen zich niet te beperken tot het in kaart brengen van papieren bronnen. Steeds vaker verschijnt informatie immers alleen nog maar digitaal. Van der Starre vindt het een hele eer dat haar site voor het nageslacht bewaard blijft: „Ik had me al wel eens af zitten vragen wat er mee zou gebeuren als ik er niet meer ben.” De aankondiging kwam als een verrassing: „Ik kreeg plotseling een mailtje. Als ik bezwaar had, kon ik nee zeggen. Kennelijk hebben ze op Google gezocht naar websites over razzia's, want met mijn site zijn ook sites over razzia's in Groningen in Noord-Holland op de lijst geplaatst.”

Onze Historische Vereniging heeft een boekje van haar hand uitgegeven in de reeks met de gelijknamige titel. Gert Romijn heeft een DVD gemaakt over de Merwedegijzelaars.

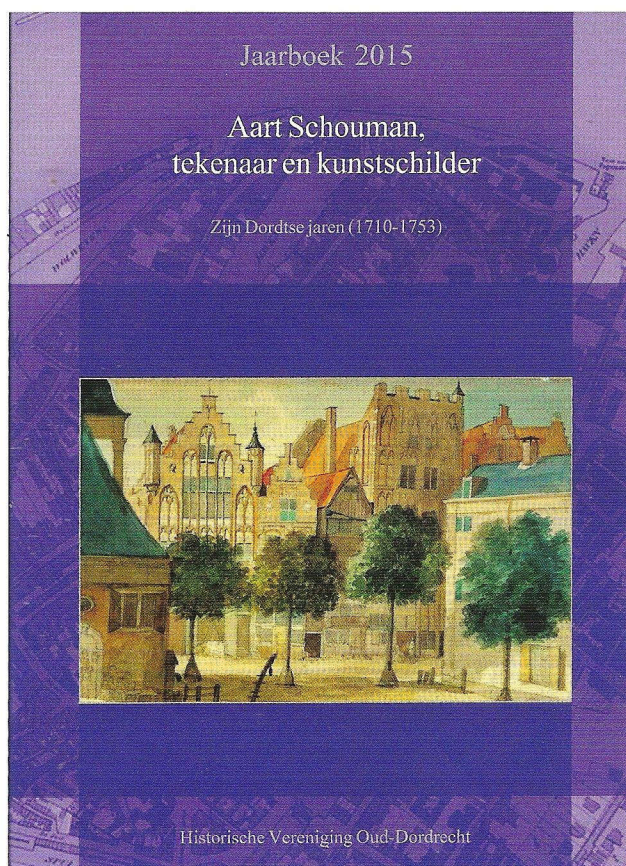
Van der Starre is de dochter van één van de Merwedegijzelaars, een groep mannen uit Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam en Werkendam die opgepakt werden als wraak voor de moord op twee landwachten in de Biesbosch. Op haar site verzamelt ze personalia en verhalen van de Merwedegijzelaars: „Ik krijg nog steeds nieuwe gegevens, vooral van hun kinderen.”

BOEK: AART SCHOUMAN, TEKENAAR EN KUNSTSCHILDER. JAARBOEK 2015

Geschreven door Emile Havers, onder redactie van Kees Sigmond, Jan de Heus, Jan van Tour en Kees van der Waal. Aart Schouman, tekenaar en kunstschilder. Zijn Dordtse jaren (1710-1753). De veelzijdige kunstenaar heeft veel sporen nagelaten in zijn zeer lange carrière en buitengewoon veel geproduceerd. Zijn wieg stond in Dordrecht aan de Taankade. Hij woonde en werkte in zijn geboortestad tot 1753, waarna hij definitief verhuisde naar Den Haag.

Het leek de samenstellers van dit jaarboek een goed idee de biografie van deze kunstenaar te beperken tot zijn jaren in Dordrecht. Daar was al genoeg over te vertellen en er is een ruime hoeveelheid prachtig illustratiemateriaal, waaronder veel werk waarin de stad op zijn mooist wordt weergegeven.

Het uiteindelijke resultaat mag er zijn! Schitterende aquarellen, tekeningen en schilderijen van veelal nu nog bekende plekjes, maken van dit een boek een feest om door te kijken! Bovendien is dit alles goed gedocumenteerd.

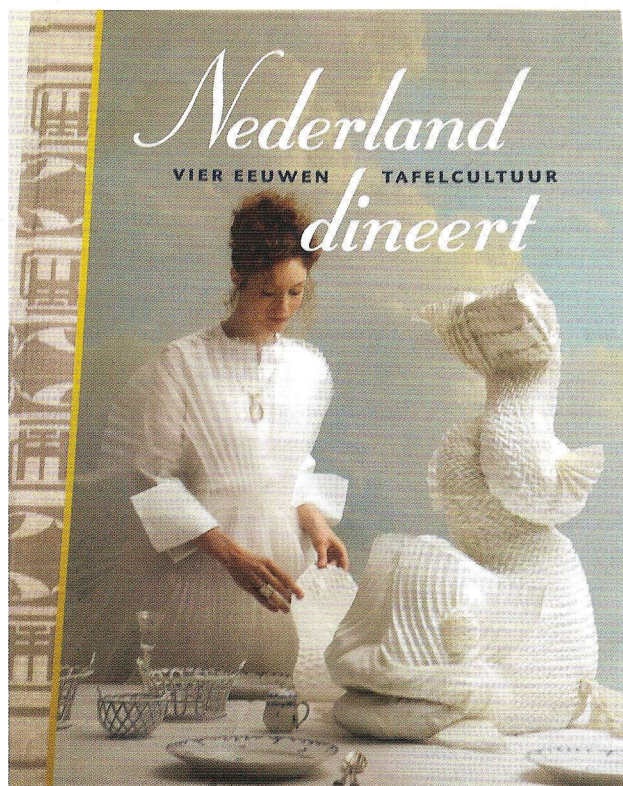
**BOEK: NEDERLAND DINEERT – VIER EEUWEN TAFEL-
CULTUUR.**

In de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw waait de placemat over uit Amerika en Engeland en kan gebruikt worden onder de voorwaarde dat de tafel zelf mooi en representatief is. Placemats worden langzaamaan een waardige en moderne vervanger van het wit damasten dinertafellaken. Vrouwen gaan buitenshuis werken en staan geen uren meer te was-
sen, te stijven en te strijken. Weg met het damast!

Tijdens een rondleiding door de prachtige tentoon-
stelling met de gelijknamige titel van het boek *Nederland dineert*, die deze winter in het Gemeente-
museum te bezichtigen was, vertelt Sanny de Zoete, kunsthistorica en textielspecialist - expert van linnen damast - dat het verdwijnen van het damast en de intrede van de placemat het uitgangspunt voor deze 'Bijbel van de Nederlandse tafelcultuur' is geweest. Het boek start met een inleidend hoofdstuk over het tafelen in de Gouden Eeuw en de verschillende aspecten die gewoon waren bij het tafelen in deze tijd: zoals de pastei als pronkstuk, de gevouwen servetten en de kostelijke confituren op de dessert-tafel. Aan de hand van archiefonderzoek in onder andere boedelinventarissen, rekeningen, recepten-boeken en menukaarten van onder andere het Koninklijk huis Archief en de particuliere archieven van verschillende landgoederen en paleizen wordt het dineren gereconstrueerd.

Het boek is verschenen bij de gelijknamige tentoon-
stelling in het Gemeentemuseum in Den Haag die inmiddels niet meer is te bewonderen. In het boek wordt veel beschreven over interessante kenmerken van het tafellinnen door de eeuwen heen, de prachtige patronen in het damast, dier-
patronen, bloemen, maar zeker ook familiewapens. Bij de adel en de gegoede burgerij liet de aanstaande bruid dit soort kostbare tafellakens maken als zij in ondertrouw was, onderdeel van haar uitgebreide uitzet. Ook komt in dit boek de smaak van vier eeuwen glaswerk in Nederland aan bod, servieswerk en bestek. Bestek dankt zijn naam aan het feit dat men van oudsher deze voorwerpen 'bij zich stak'. Een opmerkelijke gewoonte in vroeger tijden was dat de kinderen moesten blijven staan aan de eettafel. Kleintjes op een stoof.

Het is een prachtig boek, rijk geïllustreerd en legt een periode vast van mooi gedekte tafels, aan vaste etikettereregels gebonden, met gewoonten en gebruiken die niet meer lijken terug te komen bij de generatie van nu die eten-voor-de-televisie en niet-meer-weten-hoe-het-heurt.

Nederland dineert – vier eeuwen tafelcultuur, Barend van Bethem, Sanny de Zoete, e.a.
Waanders Uitgevers, Zwolle 2015
ISBN 978 94 6262 057 5

Harde kaft, met illustraties in kleur en zwart-wit, notenapparaat, literatuurlijst, fotoverantwoording en register.
386 pagina's - € 34,50

Alie van Lopik-de Jong

LEZING: NEDERLAND DINEERT – VIER EEUWEN TAF- ELCULTUUR IN DAMAST

De nieuwe lezing van Sanny de Zoete is gebaseerd op de tentoonstelling Nederland dineert die in het Haags Gemeentemuseum (2015-2016) te zien was. Zij laat zien hoe de tentoonstelling tot stand kwam en vertel over onze rijke tafelcultuur aan de hand van tien feestelijk gedekte tafels. Damast met ingeweven wapens waarbij het piepkleine olifantje zorgt voor een juiste datering bij kasteel Middachten. Het prachtige damast van Koningin Emma, het werk op de linnenkamer van Paleis Noordeinde, de enorme hoeveelheden tafellakens en servetten die er per maand naar de wasserij gaan, het zilver dat Wilhelmina voor haar achtste verjaardag kreeg. Wat het verschil is tussen het damast upstairs en downstairs ziet u in het linnen van kasteel Twickel. Van kasteel de Haar is het tafellaken met kloskant en ziet u de livreeën van de bedienden. Met damast als speerpunt komt ook ter tafel: de 84 zilveren borden, het dekken à la Russe en à la Française en de gekookte varkenskop. Kortom, het wordt smullen geblazen.

U kunt deze lezing bijwonen:

- Donderdagmorgen 8 september 2016 van 10.00 tot 12.00 uur in het Hervormd Kerkelijk Centrum, J.A. Beijerinkstraat 53, Nieuwerkerk aan den IJssel. Georganiseerd door de Vrouwen van Nu. Ze vragen u een kleine vergoeding. Graag een mailtje naar Jeanne Gerritsen-Hohenstein (jeanne.hohenstein@upcmail.nl) als u wilt komen.
- Donderdagavond 27 oktober van 20.00 tot 22.00 uur in Zalencentrum De Spil, Willem van Heerikweg 1, Bleskensgraaf. Georganiseerd door Historische Vereniging Binnenwaard, die ook de tentoonstelling verzorgt. Graag een mailtje als u wilt komen naar Caroline Kok-Goedee (secretariaatbinnenwaard@gmail.com)

TENTOONSTELLING: AAN TAFEL BOEREN, BURGERS, BODEN EN BUITENLUI!

Samen met Historisch Museum Het Voorhuis in Bleskensgraaf maakt Sanny de Zoete een tentoonstelling waarbij ook weer gedekte tafels een belangrijke rol spelen. Nu zijn het niet de meest welgestelden die de boventoon voeren, maar komen de boeren, burgers, boden en buitenlui aan bod. Hoe dekten zij de tafel. Aan de wanden hangen servetten uit alle eeuwen, zo leert u verschillende maten en patronen herkennen. In de linnenkast liggen stapels tafellakens en servetten die u eruit mag halen en op uw gemak mag bekijken. Dus eindelijk een tentoonstelling waarbij u het textiel ook aan kunt raken. Er is een mooi opgemaakte bedstee en in de vitrines nog veel meer linnengoed om van te genieten.

De tentoonstelling is van 24 september 2016 tot 11 februari 2017. Het museum is iedere zaterdag en iedere 3de dinsdag van de maand open van 14.00 - 16.30 uur. Dus dat is even opletten geblazen (je kunt er trouwens ook trouwen, leuk tussen al dat linnen).

Historisch Museum Het Voorhuis Bleskensgraaf

AGENDA: MUSEUM DE KOPEREN KNOP

Binnendams 6, Hardinxveld-Giessendam

Exposities

PLAYMOBIL – Spelen op wereldniveau

25-06-2016 – 10-09-2016

GRAFFITI – Van bezoedeling naar kunst

17-09-2016 – 29-10-2016

DE JAREN ZESTIG – Alles verandert

05-11-2016 – 07-01-2017

Activiteiten

20 augustus 2016

Playmobil – ruilbeurs

oktober 2016

Maand van de geschiedenis. Tijdens de maand van de geschiedenis zal in het Museum speciale aandacht zijn voor de regionale geschiedenis

13 oktober 2016

Graffiti-avond. Workshop graffiti spuiten

5 november 2016

Solextocht door de Alblasserwaard

11 november 2016

Muziekgroep 'savondsals het donker wordt'

Vanaf 18 november 2016

Sint Nicolaassferen in het Museum

Vanaf 6 december 2016

Museum in kerstsfeer

13 december 2016

Christmas Carols

17 december 2016

Kindermuziek

Expositie:

'HOE EEN KLEINE WERF GROOT WERD IN STRAALBUIZEN'.

DAMEN

Tot en met 4 november 2016 op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 uur bij Damen Shipyards Avelingen-West in Gorinchem.

SCHENKINGEN

Uit de nalatenschap van **mevrouw Loeve**, Rembrandthof: drie boekjes uit de HV-reeks.

Ontvangen van **de heer Korteland**: een scheerkom en een kammenbakje.

Ontvangen van **de heer Klop**, Pauwtjesmolen 6, een foto: Van der Hoff (Bakkerij Benders)

Ontvangen via **de heer T. Groeneweg**: foto's Rabobank.

Binnengekomen via **mevr. A. de Krey-Snoek**: de dokterstas van dokter Lubbers.

Zo herkenbaar voor heel veel patiënten van dokter Lubbers.

Arie van Noordenne brengt oude muziekboeken en een schrift met oprichtingsgegevens van vv Merwede uit 1939.

De heer A. Koorevaar, Apeldoorn schenkt een aantal boekjes uit de HV-reeks.

Dick de Rover, Gorinchem schenkt een feest-courant, statuten en een poster t.g.v. het 50-jarig jubileum van de Rehobothschool.

Mevrouw Blokland-van Lopik schenkt een plattegrond van de Alblasserwaard en een boekje Reglement van de Hoepelmakers.

De heer Gruis brengt twee foto's.

De heer en mevrouw Cornelis: groot aantal publicaties en tijdschriften.

Schenking ontvangen van **mevrouw Boersma** uit Maassluis. Drie ordners met stukken Geref. Kerk + zondagsschooldiploma op naam van Gea Boersma 1950.

Mevrouw De Boer uit Goudriaan brengt 2 foto's: Brandweerkorps Hardinxveld dec. 1956 en Bezoek Commissaris Koningin (± 1956)

Schenking **Fred Stuij** te Sliedrecht: stapel kwartierstaten en een familiestamboom. Fred heeft een website over genealogie van de Alblasserwaard en kreeg deze stukken van de heer Swijnenburg.

- Het geslacht Boer 1465-1996
- Het geslacht Hoogendijk (6x)
- Het geslacht Swijnenburg
- De familie Stuij in Noord-Holland-Noord sinds 1820
- Het nageslacht van Jan Claesz Bode (1580-2004)
- Genealogie van de familie Kalkman
- In den vreemde. Jaargang 5 nr. 2 (juni 1994)
- Het geslacht Halling
- The Dutch Connection in South Cook Country since 1847 part.1 South Holland-Illinois, USA
- Index of the Dutch Connection in the South Cook Country (etc.)
- From the land of wind mills and wooden shoes (begraafregisters Homewood, Illinois) (2x)
- Genealogie familie Van de Heuvel
- In de keten der geslachten (fam. Meerkerk en Bongers)
- Fragment Genealogieën Joodse Alblasserwaard
- Genealogie Van der Zouwen
- Band 1, 2 en 3 huwelijken Alblasserwaard vanaf ca. 1600.

UITGAVEN

UITGAVEN IN DE HISTORISCHE REEKS EN SPECIALE UITGAVEN VAN DE HISTORISCHE VERENIGING HARDINXVELD-GIESSENDAM

1. Buitendams 4 (1778-1978)	€ 2,25	41. Kleine zaken van een kleine kerk, Gereformeerden in Hardinxveld	€ 9,80
2. Molens van Hardinxveld-Giessendam	€ 3,85	42. Groeten uit Beneden-Hardinxveld	€ 8,90
3. Den Eendenbout (opgraving in een woonheuvel)	€ 3,85	43. 150 jaar Openbaar Onderwijs in H'veld-Giessendam	€ 8,90
4. Het stoomgemaal	x	44. Merwedegijzelaars, slachtoffers van de razzia van 16 mei 1944	x
5. Makelaars van Hardinxveld-Giessendam	€ 3,85	45. Marius Donk, leven en werk van een gedreven architect	€ 8,50
6. Buitendams 118 (Giessendamse boerderij)	x	46. Winkels op de Buurt	€ 8,50
7. 700 jaar Dam	€ 3,20		
8. Parlevinkers	x	Overige uitgaven:	
9. Rondom de Giessen	x	Het Verleden Nu (fotoboek)	€ 11,35
10. Swets tabak en daar blijf ik bij	€ 6,60	Buitendams huis-ter-om-op	x
11. Hardinxveld en Giessendam in de Franse Tijd	€ 5,65	Een wandeling door Binnendams	€ 6,80
12. Café Schalk	€ 5,65	Van Geslacht tot Geslacht... (uitgave van de Hervormde Kerk Giessendam en Hardinxveld)	€ 15,90
13. 100 jaar boemelen	x	Hardinxveld en Giessendam, van vissers- en hoepmakersdorpen naar industriegemeente	x
14. De Hongerwinter	€ 6,60	Hardinxveld en de riviervisserij	€ 20,40
15. De Hennepteelt	€ 4,40	Rehobothschool 1860-1985	x
16. Het kleine monument in Hardinxveld-Giessendam	€ 5,45	Van hondekarren en hobbelbussen	x
17. Dijken en doorbraken	x	Anders nog iets (neringdoenden en bedrijven)	€ 2,25
18. Aan d'n dijk	x	Dr. Aris Graftdijk, Photographie	€ 11,35
19. Gemeentehuizen van Hardinxveld-Giessendam	€ 2,25	Herberg De Zwaan	€ 15,90
20. Ievers tussen Kaoi en Klovee...deel 1	x	Onder ons gezeed	x
21. Aart van Bennekum, kunstenaar	€ 6,80	Het verhaal van de dijk	€ 7,95
22. Herinneringen aan oorlogstijd	x	Hoeke Doeme?	€ 7,95
23. 100 jaar Nederlandse Protestantenbond	x	Dvd Dorpsfilm 1953	x
24. Ievers tussen Kaoi en Klovee, deel II	€ 6,80	Hardinxveld-Giessendam in de jaren 50	x
25. Uit de pen van tante	€ 6,80	(nog te koop in Museum De Koperen Knop)	€ 15,00
26. De watersnood van 1953	x	Gekleed in de Waard	€ 12,50
27. Schuttevaer en Binnenvaart	x	Dvd Bommen op de Buldersteeg	€ 10,00
28. De Crisisjaren in Hardinxveld en Giessendam	x	Autobusverkeer in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden 1905-1945	€ 15,00
29. Vrouwenrecht en liberalisme aan de Merwedijk	€ 6,60		
30. De 50ste mei	x	Uitgaven van de Stichting Dorpsbehoud	
31. De samenvoeging van Giessendam en Hardinxveld	€ 8,85	Van boodschappen doen naar winkelen	€ 2,25
32. C. Baardman, de schrijver en zijn werk	€ 7,95	Heggen en Steggen (tweede druk)	€ 7,95
33. Het Langeveer	€ 6,60		
34. De Indiëgangers	€ 12,50		
35. 1899-1999 Nieuws van honderd jaar geleden	€ 6,80		
36. De Peulenstraat in 1950	x		
37. Groeten uit Giessendam	€ 8,25		
38. De historie van het pand Buitendams 4	€ 6,50		
39. Nievers was den dijk echt recht	€ 9,20		
40. Groeten uit Boven-Hardinxveld	€ 8,90		

* met een x gemerkte uitgaven zijn uitverkocht

Alle uitgaven zijn, tenzij uitverkocht, verkrijgbaar op de volgende adressen:

Historisch Informatie Centrum, Peulenstraat 243 Elke zaterdagmorgen van 10.00-12.00 uur.

Secretariaat Historische Vereniging, Buitendams 77 Maandag t/m vrijdag.

Museum De Koperen Knop Dinsdag- t/m vrijdag 13.00-17.00 uur, zaterdag van 11.00- 17.00 uur.

VAKANTIEWENS

Gespot op de parkeerplaats bij Albert Heijn.

*Wij wensen u een zomer met
veel historisch genoeg!*

